

Unjárgga Gielda / Nesseby kommune
Kommunal planstrategi 2020-2023
med kunnskapsgrunnlag

Innhold

1. Innledning	4
1.1 Lovhjemmel og bakgrunn	4
2. Målsettinger med planarbeidet	4
2.1 Effektmål for arbeidet med planstrategi	4
2.2 Prosessmål	4
2.3 Metode	4
3. Føringer for planarbeidet i Unjárgga gielda/Nesseby kommune	5
3.1 FNs bærekraftsmål	5
3.2 Statlige forventninger, retningslinjer samt veiledere	6
3.3 Regionale føringer	6
3.4 Sametingets planveileder	6
3.5 Andre veiledere	6
3.6 Ett sammenhengende kommunalt planverk	7
4. Kunnskapsgrunnlag	8
4.1 Om kunnskapsgrunnlaget	8
4.2 Grunnleggende fakta	9
4.3 En sjøsamisk kommune – et urfolksperspektiv som veier tungt	10
4.4 Internasjonalt samarbeid og muligheter knyttet til nabolandene	12
4.5 Barnehage	12
4.6 Barnevern	13
4.7 Innbyggertall og befolkningsprofil – 926 innbyggere	13
4.8 Innvandring	17
4.9 Boliger og utviklingen på boligmarkedet	17
4.10 Samfunnssikkerhet, beredskap samt brann og ulykkesvern	18
4.11 Eiendomsforvaltning	19
4.12 Grunnskole og utdanningsnivå	19
4.13 Helse og omsorg	20
4.14 Avfallsløsninger	21
4.15 Kirke og religion	21
4.16 Klima, energi, naturmangfold og miljø	22
4.17 Kommunal vannforsyning og vannforvaltning	32
4.18 Kommunalt avløp	32
4.19 Kultur, barne- og ungdomstiltak samt kulturminner	32
4.20 Landbruket og reindriften	35
4.21 Plan, byggesak og miljø	36

4.22	Folkehelse, psykisk helse og rus	36
4.23	Regnskap og kommunal økonomi	37
4.24	Areal, infrastruktur, stedsutvikling og senterdannelse	41
4.25	Samferdsel	44
4.26	Sosialtjeneste og levekår	45
4.27	Næringsliv, arbeidsliv, sysselsetting og pendling	46
4.28	Kommunens organisasjon	55
4.29	Interkommunalt samarbeid	56
5.	Oppsummering av utviklingstrekk og utfordringer, samt strategiske valg for samfunnsutviklingen	57
6.	Planoversikt	59
7.	Prioriterte planbehov	61
7.1	Planstruktur	61
7.2	Tidstabell med planoppgaver fordelt på halvår	62
7.3	Planarkiv og standardisert format	62
7.4	Kommunelovens § 25 om kommunedirektørens internkontroll	62
7.5	Forskrifter	63
8.	Medvirkning i planlegging	63
	Vedlegg A – Utdyping av lovgrunnlaget	64
	Vedlegg B – Utvalgte nasjonale og regionale referansedokumenter	65

1. Innledning

1.1 Lovhjemmel og bakgrunn

Unjárgga gielda /Nesseby kommunes planstrategi er utredet med hjemmel i Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven (PBL)) kapittel 10 om kommunal planstrategi. Se vedlegg A for utdyping av hjemmelsgrunnlaget.

Hensikten med planstrategi er å legge til rette for politiske vedtak om strategiske valg knyttet til samfunnsutviklingen, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer og virksomhet, samt planbehov fra vedtakstidspunkt til 2023.

Kommunestyret har vedtatt at kommuneplanens samfunnsdel skal utarbeides i perioden 2020-2023¹. Planleggingen er i gang og foregår parallelt og koordinert med denne planstrategien. Kunnskapsgrunnlaget i punkt 4 gjelder begge dokumentene.

Forrige planstrategi ble vedtatt i kommunestyret 20. september 2016.

2. Målsettinger med planarbeidet

2.1 Effektmål for arbeidet med planstrategi

Kunnskapsgrunnlaget gir et klart bilde av samfunnets og kommuneorganisasjonens utvikling og utfordringer.

Planstrategien ivaretar lovkrav, nasjonale forventninger samt statlige og regionale retningslinjer.

Planstrategien gir et utredet bilde av hvilke planer som bør prioriteres fram til 2023.

Planstrategien belyser hovedtrekkene for langsiktig arealbruk.

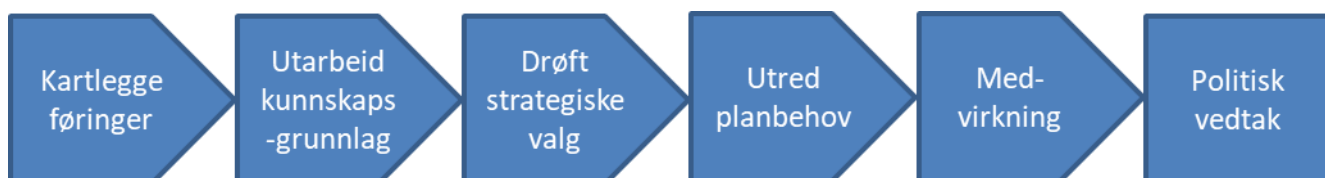
Administrasjonen får et tydelig oppdrag om planarbeid som bygger på tilgjengelige planleggingsressurser.

2.2 Prosessmål

Planstrategien har vært gjenstand for ekstern medvirkning og bygger på synspunkter fra statlige og regionale organer, samt nabokommunene.

2.3 Metode

Planstrategien er utviklet med følgende delprosesser.

¹ Kommunal planstrategi 2016-2019.

3. Føringer for planarbeidet i Unjárgga gielda/Nesseby kommune

3.1 FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er utarbeidet med tanke på solidaritet med kommende generasjoner. Bærekraftig utvikling defineres som «utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov».

«Bærekraftig utvikling» ble først brukt i rapporten «Vår felles framtid» (Brundtland-kommisjonen, 1987). Den skulle løse fattigdoms- og miljøproblemer, og bidra til å forandre måten vi tenker om miljø- og utviklingsspørsmål.

Målenes tidshorisont er til år 2030. De oppsummeres ofte som «Sosiale forhold», «Miljø og klima» samt «Økonomi», som vist i figuren.

Regjeringen forventer at fylkeskommunene og kommunene legger bærekraftsmålene til grunn for egen

planlegging. Bærekraftsmålene innebærer blant annet at både nasjonal, regional og lokal politikk skal hensynta hvilke utviklinger som tjener Jorden vår på en helhetlig måte.

Utfyllende informasjon om FNs bærekraftsmål er tilgjengelig på www.fn.no.

3.2 Statlige forventninger, retningslinjer samt veiledere

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023

Følgende utfordringer legges til grunn av Regjeringen:

- Et bærekraftig velferdssamfunn.
- Et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og forsvarlig ressursforvaltning.
- Et sosialt bærekraftig samfunn.
- Et trygt samfunn for alle.

Planleggingen tar hensyn til en omfattende liste statlige retningslinjer (vedlegg B).

Fylkesmannen i Troms og Finnmark har med all tydelighet fremmet barn og unges interesser overfor kommunene. I tillegg; regjeringen ønsker å gi samiske språk, kultur og nærings- og samfunnsliv en sikker framtid. Disse to konkrete forventningene er av spesiell interesse for Unjárgga gielda / Nesseby kommune.

Status for interkommunalt samarbeid i Troms og Finnmark (NIVI Rapport 2019:4)

Statlige myndigheter har uttrykt en forventning om at kommunene vurderer og videreutvikler interkommunalt samarbeid. Unjárgga gielda / Nesseby kommune har 25 registrerte samarbeidsordninger, herunder fire vertskommuneansvar.

Rapporten gir god oversikt over mulighetene innen samarbeid.

3.3 Regionale føringer

Troms og Finnmark fylkeskommunes planstruktur er i støpeskjeen. Inntil videre kan følgende regionale planer kan legges til grunn:

- Regional vindkraftplan for Finnmark 2013-2025
- Regional plan for kompetanse i Finnmark 2016-2028
- Regional plan for Finnmark vannregion 2016-2021
- Regional plan for kulturminner og kulturmiljø i Finnmark 2017-2027
- Regional transportplan for Finnmark 2018-2028.

3.4 Sametingets planveileder

Veilederen gjelder sikring av naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutvikling og samfunnsliv. Den er relevant også for plantema som ikke gjelder naturgrunnlag og areal, og blir dermed viktig for planleggingen.

Vi har også hentet en del fakta fra Telemarksforsknings regionale analyser av samisk område (2017-2019) i forbindelse med grunnlagets deler om næring, stedsutvikling og attraktivitet.

3.5 Andre veiledere

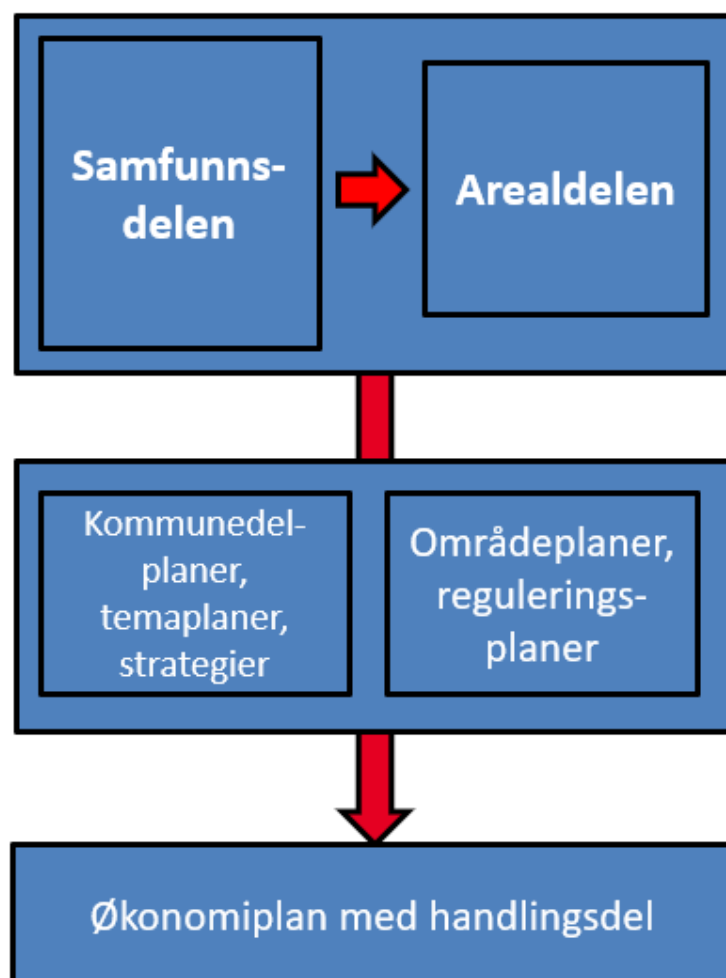
Planprosessene vil vektlegge innspill og råd en rekke andre planveiledere. De viktigste er:

- Medvirkning i planlegging - Hvordan legge til rette for økt deltakelse og innflytelse i kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven, Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2014).

- Barn og unge i plan og byggesak - Hvordan sikre og skape gode oppvekstvilkår for barn og unge gjennom planlegging og byggesaksbehandling, Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2020).
- Smart spesialisering som metode for regional næringsutvikling, Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2020).
- IS-2110 God oversikt – en forutsetning for god folkehelse
- Klimakur 2030 Del A – Kapittel 12: Kommunenes rolle (Miljødirektoratet, ENOVA, Statens vegvesen, Kystverket, Landbruksdirektoratet, NVE)

3.6 Ett sammenhengende kommunalt planverk

Planverket vårt skal utarbeides som *ett sammenhengende planverk*, hvor de overordnede planene kommuneplanens samfunnsdel og arealdel fungerer som overbygning til kommunedelplaner, temaplaner, reguleringsplaner og strategier. Økonomiplanen skal utgjøre kommuneplanens handlingsdel², og sikre at hele planverkets målsettinger, tiltak og pålagte handlinger realiseres gjennom de årlige budsjettvedtakene. Den årlige økonomiplanprosessen blir dermed en viktig suksessfaktor.

² KommuneLOvens §14-4 femte ledd samt plan- og bygningsLOven § 11-1 fjerde ledd.

4. Kunnskapsgrunnlag

4.1 Om kunnskapsgrunnlaget

Hensikten med kunnskapsgrunnlaget er å avdekke utfordringer og tilstander som bør få betydning for utforming av kommunens planer. Denne utgaven er omfattende fordi den gjelder både planstrategi, kommuneplanens samfunnsdel og rullering av kommuneplanens arealdel.

Kunnskapsgrunnlaget er satt sammen av offentlig statistikk og lokal informasjon.

Vi sammenligner oss med kostragruppen (Kostra 06³), Finnmark og landet som helhet der dette er relevant. Vi sammenligner oss også med andre kommuner i de samiske områdene i Norge.

Vi benytter Kostras inndeling (SSB) for å beskrive tjenestene våre.

Kart over Unjárgga gielda/Nesseby kommune.

³ KOSTRA 06 er små kommuner med høye bundne kostnader og høye frie disponible inntekter.

4.2 Grunnleggende fakta

Unjárgga gielda / Nesseby kommune ligger innerst i Varangerfjorden. Varangerbotn er kommunesenter. Kommunen grenser til Vadsø, Deatnu / Tana, Finland og Sør-Varanger. Arealet er 1436,94 km², hvorav 71,02 km² ferskvann. Lokaliseringen er sentral i Øst-Finnmark, mellom byene Vadsø og Kirkenes, samt vekstsenteret Tana Bru.

Landskapet vårt preges av vidde, myr, lave fjellformasjoner samt et fjordlandskap med markante halvøyer og vikar. Med våre 918 innbyggere er vi en av de minste kommunene i Troms og Finnmark fylkeskommune (SSB). Kommunenummer er 5442 (tidligere 2027).

Avstanden fra Varangerbotn til Vadsø er 49,5 km, til Tana Bru 17,7 km, til Kirkenes 123 km og til Tromsø 694 km (via norske veier). Det er bare 128 km til grensen til Russland og 35 km til grenselandsbyen Nuorgam i Finland, som er EUs nordligste punkt.

Nærmeste flyplass (kortbane) og hurtigruteanløp er Vadsø. Kirkenes har større flyplass med direktefly til Oslo, samt sykehus.

Kommunestyret har 15 representanter, fordelt med 7 AP, 1 H, 3 SP, 1 SV, Tverrpolitisk liste 1, Samefolkets liste 2. Nøkkelpersonene i kommunen er:

Ordfører: Knut Store (AP).

Varaordfører: Hanne Iversen Noste (AP).

Administrasjonssjef: Olaf Trosten.

Kommunen er en del av Øst-Finnmark regionråd, som er et interkommunalt samarbeidsorgan og regionråd for kommunene Berlevåg, Båtsfjord, Gamvik, Lebesby, Nesseby, Sør-Varanger, Tana, Vadsø og Vardø.

Unjárga / Nesseby ble egen kommune i 1846 og kan feire 175 års jubileum i 2021. Oppslutningen om selvstendighet er solid.

Kommunal Rapport oppsummerer kommunens resultater som følger:

«Kommunen er på 319. plass i den endelige utgaven av Kommunebarometeret 2019 fra Kommunal Rapport. Plasseringen er justert med hensyn til økonomiske rammebetingelser. Nøkkeltallene er omtrent som de økonomiske forutsetningene tilsier. Ser vi bare på nøkkeltallene og ignorerer økonomiske forutsetninger, er kommunen på en 70. plass. Samlet sett er nøkkeltallene til Nesseby klart bedre enn normalen i Kommune-Norge».

Framtidsbarometeret i Kommunal Rapport plasserer kommunen på 139. plass. I NHOs kommune-NM, som bygger på statistiske data, havner vi på 387. plass.

Nesseby vier unge innbyggere stor oppmerksomhet. Gjennom 0-24 år prosjektet i Finnmark har tre kommuner jobbet med et overordnet mål om å øke gjennomføringen av videregående opplæring i Finnmark. Nesseby er modellkommune sammen med Kautokeino og Hammerfest. Vi fokuserer på tidlig innsats og tverrfaglig samordning, samt at barnets beste skal ligge som grunnverdi i alle relevante kommuneplaner. En egen kommunedelplan om barn og unge kan forventes vedtatt høsten 2021.

I 2018 ble bostedsattraktiviteten i Nesseby målt av Telemarksforskning i en rapport om samiske kommuner. Vi ble nest best i landet av alle norske kommuner. Unjárga / Nesseby er en pendlerkommune med betydelig netto utpendling. Mange av innbyggerne forblir boende hos oss tross arbeidssted i Vadsø og andre kommuner. Vi er i betydelig grad avhengig av arbeidsmarkedet i andre kommuner. Dette gjelder spesielt Vadsø kommune, som er tung innenfor offentlig sektor, og har vært utsatt de siste årene.

Kommunestørrelsen innebærer smådriftsfordeler som vi utnytter godt; politisk ledelse og administrasjonen har direkte kontakt med en stor andel av husstandene og bedriftene i kommunen. Valgdeltakelsen i kommunen er normalt betydelig høyere enn fylket og landet som helhet, noe som kan være en indikasjon på tillit mellom folk og myndigheter.

4.3 En sjøsamisk kommune – et urfolksperspektiv som veier tungt

Et grunnleggende særtrekk ved Unjárga /Nesseby er samisk tradisjon, kultur, næring og språk. Vi omtaler oss som *mearrasámi gielda*, sjøsamisk kommune, men er bevisst at nord-samisk og kvensk tilhørighet og kultur er en viktig del av identiteten vår. Vi er en del av det samiske språkområdet og har arbeidet over tid med å styrke det samiske språkets posisjon.

Unjárgga gielda / Nesseby kommune er en del av Østre valgkrets i manntallet for Sametingsvalg. I manntallet for valget i 2019 var vi oppført med 364 personer. Det innebærer en solid tilstedeværelse av samiske stemmeberettigede.

Vi er stolte av at ett av Sametingets avdelingskontorer har tilhold i kommunen vår.

Varanger samiske museum, eller Várjjat Sámi Musea, er et stort og moderne museum sentralt i Varangerbotn. Museet er arena for det årlige Vuonnamárkanat (bildet nedenfor).

Foto: Lena Marianne Kristiansen, Varangerbotn

Isak Saba Guovvdas, eller Isak Saba-senteret, ligger sentralt i Varangerbotn. Saba var den første, samiske representanten på Stortinget (1906), og en markant skikkelse i samfunnsutviklingen ellers. I 1906 forfattet han den samiske nasjonalsangen. Isak Saba samlet blant annet inn sagn og eventyr blant samene i Varanger, og en del blant skoltesamene i Neiden i Sør-Varanger. I 1927 utga Just Quigstad det folkloristiske storverket "Lappiske eventyr og sagn" der ca. 100 av disse er innsamlet av Saba. Isak Saba-senteret er kommunens eget senter for å fremme samisk språk, identitet, kultur og håndverk (duodji).

Kommunen har inngått i virkeområdet for Sametingets tilskuddsordninger for næringsutvikling (STN) fra ordningen oppstart (1975). Hele kommunens landareal er reinbeite. Reinbeitedistriktet er nr 6 Varjjatnarga. En veldig liten del av arealet i sørøst tilhører Nr 5 Bachaveaijji (Pasvik). Reindriften er utdypet nærmere i flere deler av kunnskapsgrunnlaget. Sjøsamiske fiskeriinteresser i samsvar med fiskerilovgivingen omfatter kommunens fiskere.

Samiske tema er synlige i det lokale reiselivstilbudet (*kilde: Nesseby kommune*).

Vi har et spredt bosettingsmønster. Bosettingsmønsteret reflekterer historien vår som matprodusenter og nærhet til naturen som arbeidssted, fritidsarena og spiskammers. Vi bruker naturområdene som forfedrene våre gjorde, og vi lærer barna våre det samme.

Det er store og reelle forskjeller på en vanlig norsk kommune og en kommune med et så betydelig samisk innslag som Unjárga / Nesseby.

4.4 Internasjonalt samarbeid og muligheter knyttet til nabolandene

Lik andre kommuner i Øst-Finnmark er vi opptatt av internasjonale muligheter knyttet til Russland og Finland. Det internasjonale naboskapet tilfører oss næringsaktivitet og kulturmangfold. Kommunen rekrutterer allerede finske fagpersoner innen helse. Administrasjonen har flere finskspråklige ledere og det er etablert formelle interkommunale samarbeidsløsninger på tvers av grensen mot Finland.

Samisk fra Norge til Europa – fra innspillingen av Agnete Johnsens promo-film til Eurovision (2016). Foto: Frigitt av privat fotograf.

4.5 Barnehage

Kommunens eneste barnehage er i Nesseby oppvekstsenter / Unjárgga Oahppogáldu. Den er kommunalt eid og drevet, og har 29 barn. Barn pr ansatt er 3,8, per barnehagelærer er tallet 8. Cirka 90 % av de ansatte har adekvat utdanning, men det er mangel på ansatte med samisk språkkompetanse. Det er ikke rapportert foreldretilfredshet for denne barnehagen. KB2019 viser til en god utvikling de siste tre årene. KB2019 fremhever også at bemanningen er blant de beste i landet.

Barnehagen er to-delt med hensyn til språk, dvs at foreldrene velger førstespråk samisk eller norsk for barna sine. Det er økende etterspørsel etter samisk. Barnehagen er viktig for den samiske språkutviklingen i kommunen.

Oppslutningen om barnehage (93%) er større enn kostragruppen, Finnmark og landet som helhet. Oppslutningen er god også blant minoritetsspråklige (innvandrere i moderne tid).

Vi bruker større økonomiske ressurser på barnehagedrift enn kostragruppen, Finnmark og landet som helhet. *Kilder: Utdanningsdirektoratet og KB 2019.*

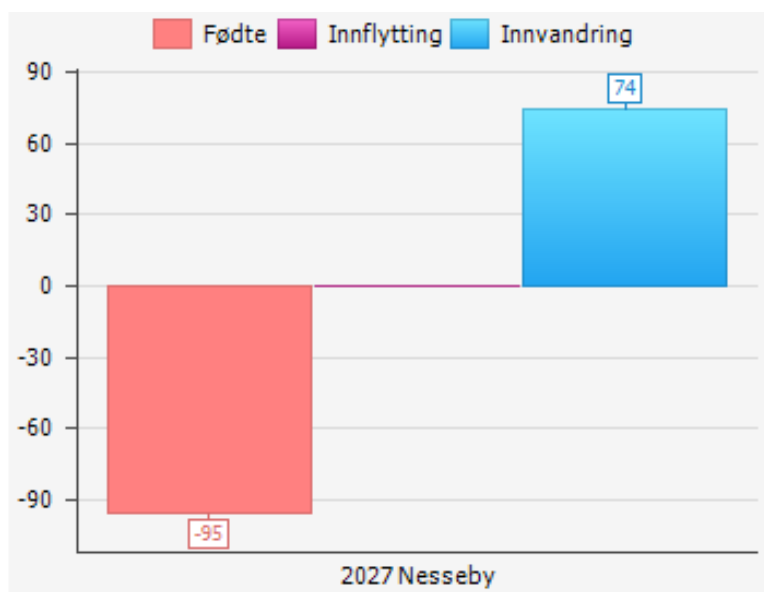
4.6 Barnevern

Kommunen har felles barnevern med Deanu gielda / Tana kommune. Barn med tiltak er litt høyt sammenlignet med Finnmark, men lavere enn kostragruppen. Netto driftskostnader til barnevern er lavere enn kostragruppen, Finnmark og landet som helhet. På den annen side har kommunen høye brutto driftsutgifter pr barn som er plassert av barnevernet.

Andelen fristbrudd er halvert på noen få år. Kommunen leverer bedre enn landsgjennomsnittet mht tremånedersfristen.

Vi forventer økte oppgaver med ny barnevernsreform mvf 2022.

4.7 Innbyggertall og befolkningsprofil – 926 innbyggere

Folketallet har vært noenlunde stabilt, men med en liten nedgang i perioden 2000-2019 (se figur). I samme periode fikk vi et fødselsunderskudd på 95 personer. Innvandringsoverskuddet var på 74 personer. Vanlig innflytting var nøytral i samme periode.

Kilde: Kommuneprofilen.

I 2018 gikk innbyggertallet ned med 3 personer. I 2019 sank det med 15 personer.

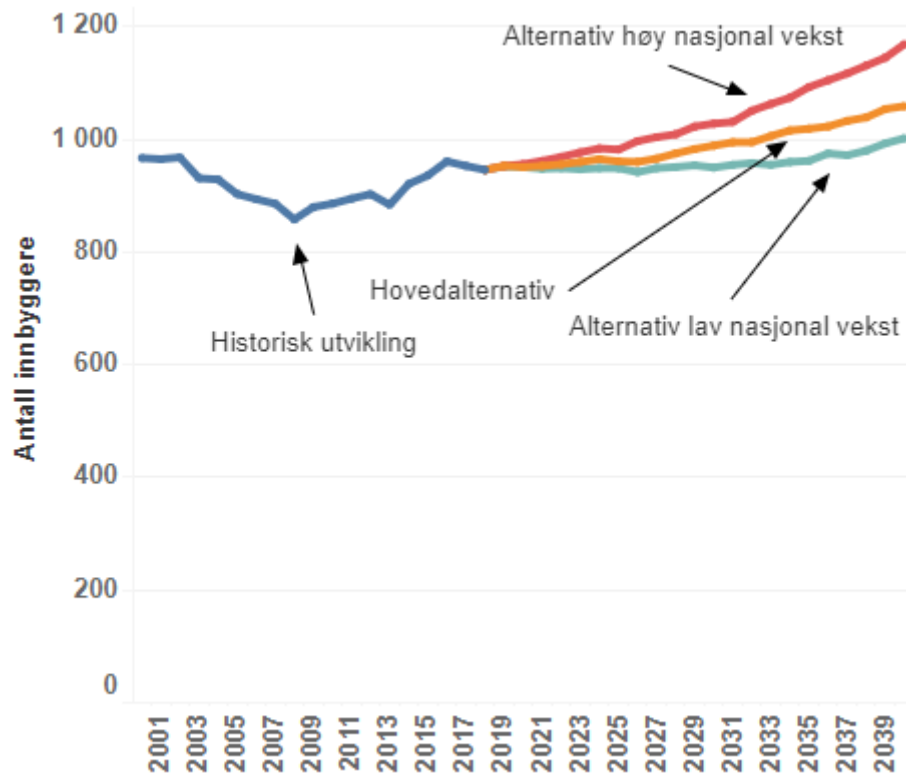
For inneværende år er det en nedgang på 7 (*Kilde: Fylkesmannen i Troms og Finnmark*).

Vi er 198 aleneboende. 244 innbyggere lever som ektepar. 338 par har barn. Av disse har 124 par ett barn, 151 par har to barn mens 63 par har tre barn eller flere. Befolkningen danner til sammen 441 husholdninger.

I det samiske området er vi på andreplass i å holde folketallet oppe, på andreplass etter Gamvik. (*Kilde: Telemarksforskning Regional analyse samisk område 2018*).

Framskrivninger med normal innvandring tilsier en liten befolkningsvekst til 983 innbyggere i 2030, og 1057 innbyggere i 2040 (*Kilde: SSB*). Med liten innvandring nasjonalt, forventes en liten reduksjon i folketallet lokalt. *Kilde: Kommuneprofilen.*

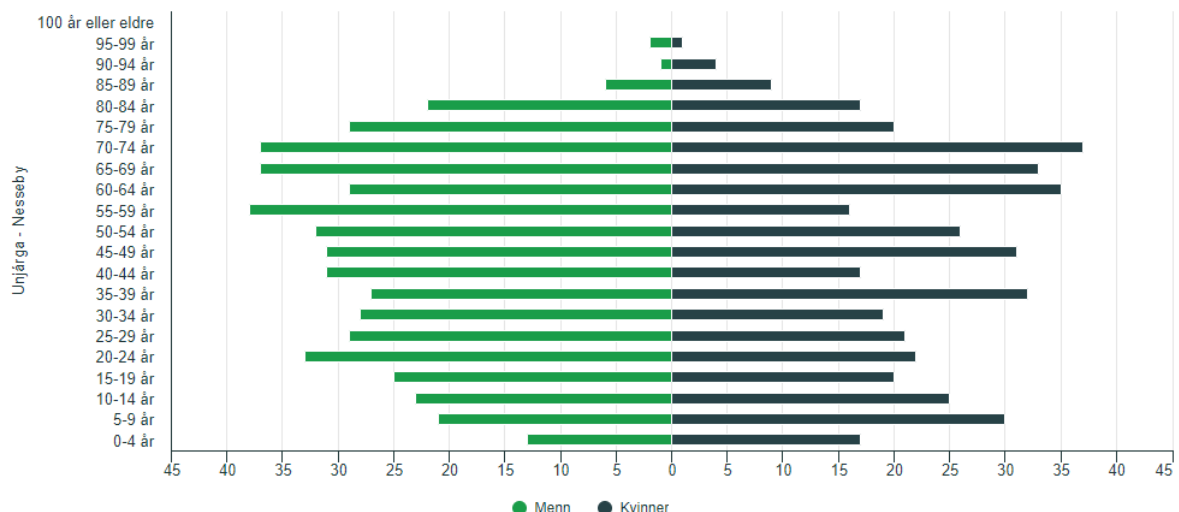
Regjeringen framskriver en økning i antall innbyggere i kommunen, uansett lav eller høy nasjonal vekst. KB2019 har Nesseby på 13. plass i Norge i sitt framtidsbarometer for folketall.

Kilde: Regjeringen.no

Kommunen kan planlegge med at folketallet er relativt stabilt, eventuelt en økning. Sammenlignet med mange andre små kommuner, er framskrivingene som gjelder kommunen vår positive. (Kilde: Telemarksforskning. Utredning om små kommuner).

Aldersfordelingen pr 1. januar 2020 var som følger (SSB):

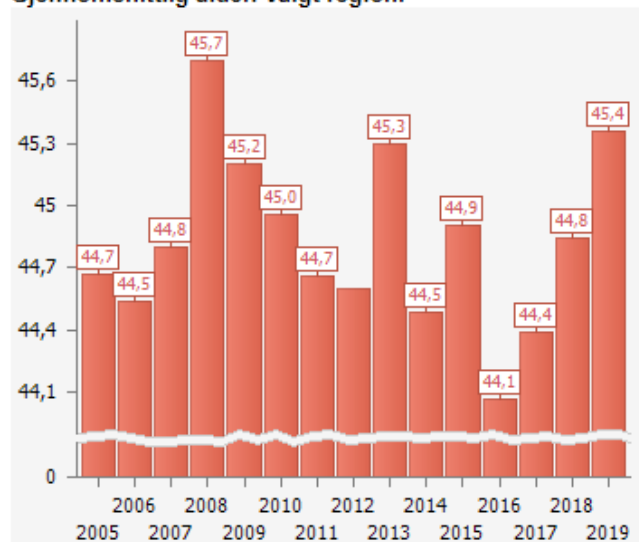

Vi blir noen flere eldre innbyggere, men ikke dramatisk. Gjennomsnittsalderen har økt fra 42,5 år til 45,4 år siden år 2000. Gruppen 67+ utgjør 24,5 % av befolkningen, noe som er høyt for Finnmark som helhet. Vi har 62 personer over 80 år i kommunen, og er

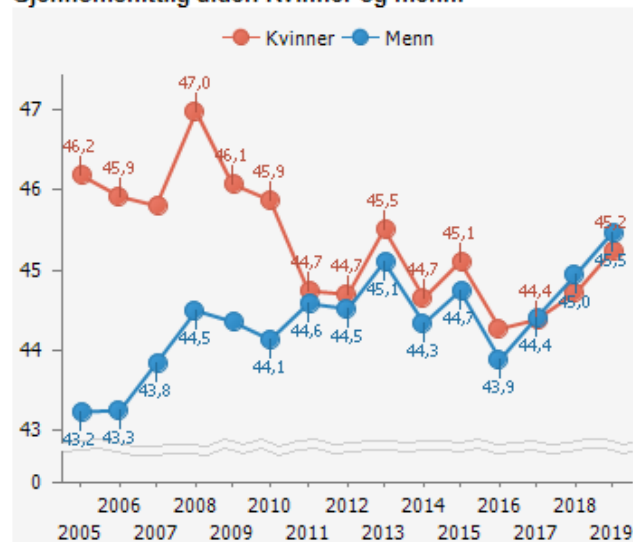
oppmerksomme på de store konsekvensene av at denne gruppen forventes å vokse til nesten 10% av befolkningen innen 2040.

Kommuneprofilen opplyser følgende om utviklingen av gjennomsnittsalderen i kommunen fra 2005-2019. Vi har høyere gjennomsnittsalder enn for Finnmark samlet, som er 40,9 år.

Gjennomsnittlig alder. Valgt region.

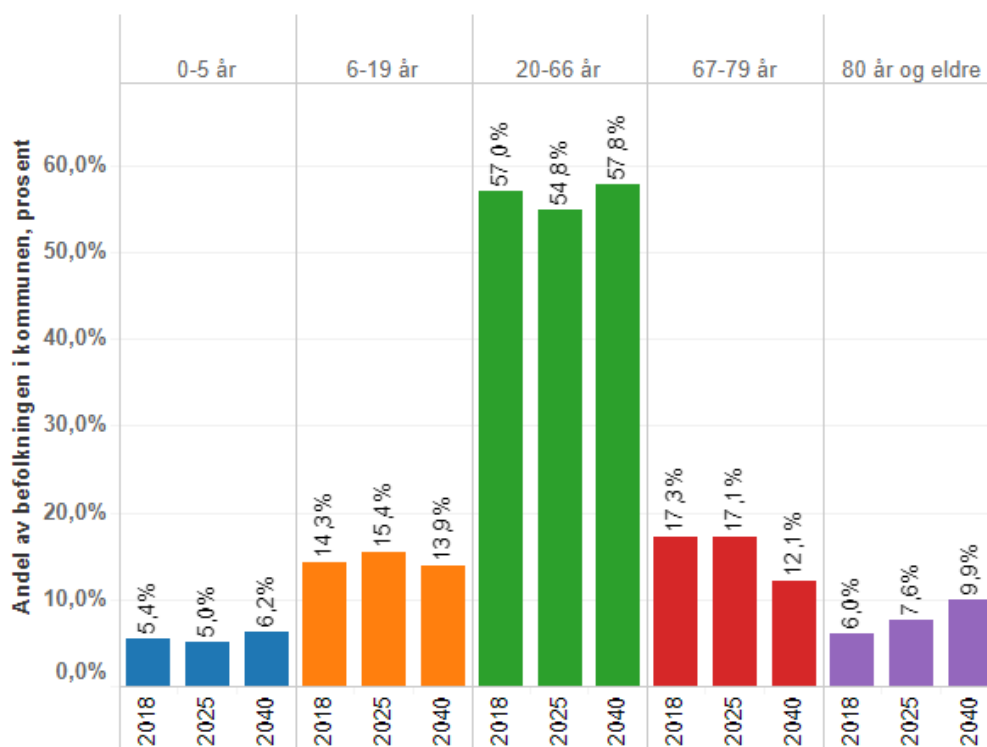

Gjennomsnittlig alder. Kvinner og menn.

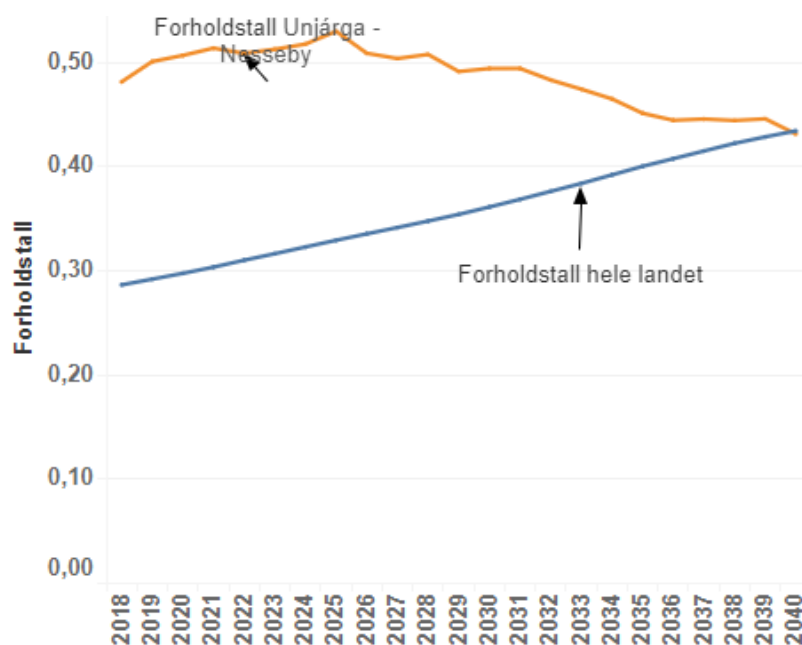

Framskrivning av befolkningssammensetning viser at andelen unge og personer i arbeidsfør alder (i denne sammenhengen 20-66 år) kan forventes å være stabilt.

Befolkningssammensetningen i 2018, 2025 og 2040. Hovedalternativet. Summerer seg til 100 % for det enkelte år. Unjárga - Nesseby

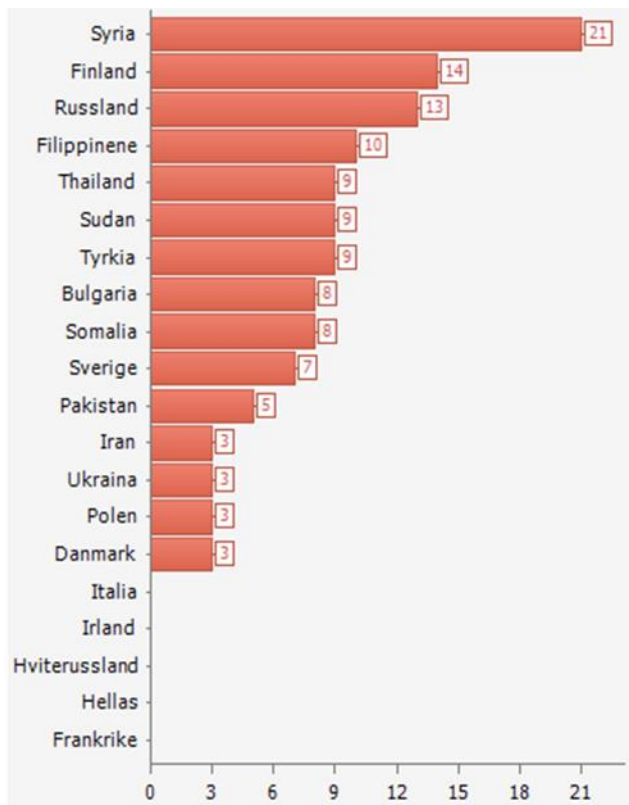
I øyeblikket ligger vi høyt med hensyn til forholdstallet mellom personer i gruppen 65+ og gruppen 20-64 år, sammenlignet med landet som helhet. Gitt normal nasjonal vekst, vil vi lukke dette gapet og forbedre forholdstallet i løpet av de neste 20 årene, jfr. figuren nedenfor.

Kilde: Regjeringen.no

Ifølge befolkningsframskrivingene på www.regjeringen.no er kommunen i en særstilling blant sammenlignbare kommuner (Kostra 06) i Troms og Finnmark hva angår befolkningssammensetning. Vi er selvsagt oppmerksomme på usikkerheten som gjelder denne typen framskrivinger, som ikke er resultater i seg selv.

4.8 Innvandring

Innvandrertallene våre er i stadig endring. Diagrammet viser opprinnelsesland pr 2019. Innvandrerne utgjør 12,2% av befolkningen, noe som er lavere enn sammenligningsgruppene. *Kilde: Kommuneprofilen.*

Unjárga/Nesseby er et sammensatt samfunn. Årsaken er kombinasjonen av vår historiske, etniske bakgrunn (samisk, sjøsamisk, kvensk, norsk) og innvandringen i moderne tid. Vi har en flerdimensjonal kulturell utfordring, og en sammensatt språkutfordring.

Innvandrere fra Sudan, Syria og Somalia kan forventes å ha traumatiske (krigs-) opplevelser bak seg, med påfølgende behov for helsetjenester. Dette er ikke undersøkt spesifikt for kunnskapsgrunnlaget. Det kan heller ikke relateres

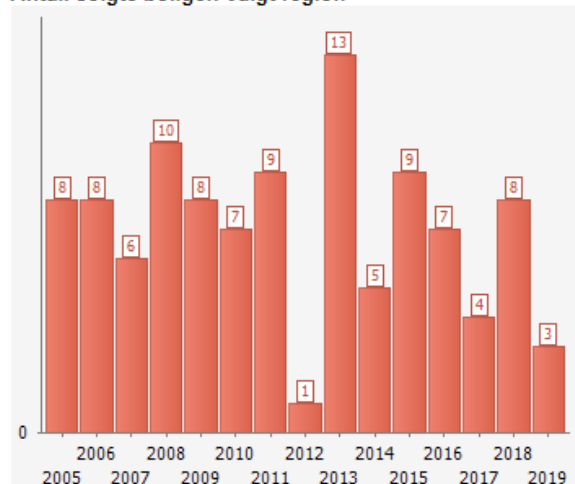
til konkrete hendelser, grupperinger eller enkeltpersoner i kommunen i dag.

4.9 Boliger og utviklingen på boligmarkedet

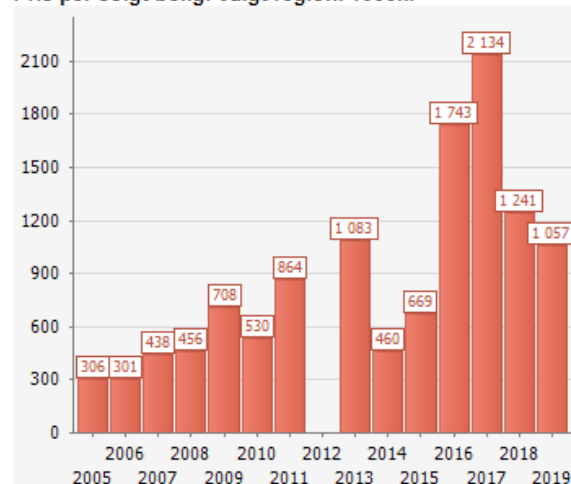
Befolkningen bor i hovedsak i selveide eneboliger. Kommunen har 486 eneboliger, 19 rekkehus og 65 tomannsboliger (2018) (*Kilde: Kommuneprofilen*). Over 80% av husstandene eier boligen selv. 28,1 % av befolkningen bor på landbrukseiendommer. Det er ikke leiligheter i blokk i kommunen.

Omsetningen av boliger er som vist til venstre i figuren nedenfor. Prisnivået for brukte boliger har variert mye, og er generelt lavt. Pr mai 2020 var det annonsert 1 stk tomannsbolig i kommunen. *Kilde: Finn.no.*

Antall solgte boliger. Valgt region

Pris per solgt bolig. Valgt region. 1000kr

Det er ikke usannsynlig at enkelte helårsboliger i disse tallene har gått over til fritidsbruk, og motsatt. Det samme kan skje uten at boliger omsettes. Kommunen har 388 hytter/fritidsboliger (*Kilde: SSB*), hvorav mange er eid av personer fra andre kommuner.

Nybygde boliger har i snitt vært 2-3 boliger pr år de siste 10 årene. I øyeblikket der det ingen større boligutviklingsprosjekter i kommunen. Kommunen legger p.t. ut 27 tomter for salg sentralt i Varangerbotn.

Kommunen eier 44 boliger etter å ha solgt seg litt ned de siste årene. 70% av disse boligene er tilgjengelige (tilpasset) rullestolbrukere. Lønnsutgifter pr eid kommunal bolig er vesentlig høyere enn for sammenligningsgruppene.

15,3 % av oss bor trangt. Dette tallet var 11,2 prosent i 2016, uten at årsaken for utviklingen er kjent. 38 prosent av personene i aldersgruppen 0-17 år bor trangt, noe som er dobbelt så høyt som landet som helhet.

Kilder: SSB, Kommuneprofilen, Kostra samt Folkehelseinstituttet.

Kommunen erfarer generelt at det er boligmangel, og at verken leiemarkedet eller bolig til salg innfrir etterspørselen.

4.10 Samfunnssikkerhet, beredskap samt brann og ulykkesvern

Kommunen har helhetlig ROS-analysen lagt til grunn for eget beredskapsplanverk. (Brann-)vannforsyningen til sykehjemmet og vold er vurdert å innebære høyest risiko. En handlingsplan for oppfølging av risiko er vedtatt.

Vi er øvet i krisehåndtering og hendelser, og har fått viktige erfaringer gjennom håndteringen av Covid-19 pandemien. Vi planlegger en oppdatering av helhetlig ROS, og deretter planene. Beredskapsplanverket ble sist revidert i 2018.

Kommunen har pekt ut et kriseteam som kan gi psykososial støtte til mennesker i krise.

Kommunen sorterer under lensmannskontoret i Tana. Kommunens ledere har jevnlig møter med politiet/politikontakten. Vi mangler ambulanse på beredskap lokalt. Nærmeste

ambulanse er Tana Bru, ca 18 km fra Varangerbotn. Derfra er det 121 km til Finnmarkssykehuset, Kirkenes. Kommunen har sitt eget brannvesen, med frivillige (lav stillingsprosent) mannskaper på beredskap. Brannstasjonen er lokalisert i samme bygningskompleks som rådhuset.

Nødetatene har adgang til frivillige redningsressurser gjennom et lokalt hjelpekorps. For aksjoner i området kan det også trekkes veksler på Sivilforsvaret og Forsvaret.

Kommunen deltar i samarbeidet Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning (IUA), Region Øst-Finnmark.

4.11 Eiendomsforvaltning

Kommunen har mye høyere netto driftsutgifter til forvaltning av eiendom per innbygger enn sammenligningsgruppene. På den annen side er vedlikeholdskostnader pr kvadratmeter lavere enn landet ellers og kostragruppen. Dette skyldes blant annet vårt to-språklige oppvekstsenter, som krever større areal enn andre oppvekstsentra. En annen årsak er lokalene som er satt av til Isak Saba-senteret.

Kommunen har posisjonert seg som tomtekjøper i det sentrale Varangerbotnområdet. Dette for å kunne tilby areal for utviklingstiltak til utviklere og andre. I øyeblikket pågår det grunnarbeider for nye, sentrumsnære næringsbygg.

4.12 Grunnskole og utdanningsnivå

Nesseby oppvekstsenter / Unjárgga Oahppogáldu er kommunens eneste skole. Den har 95 elever og 23 lærere. Skolen har relativt nye og moderne lokaler, og ligger sentralt i Varangerbotn, med adgang til diverse idrettsanlegg, løyper mm.

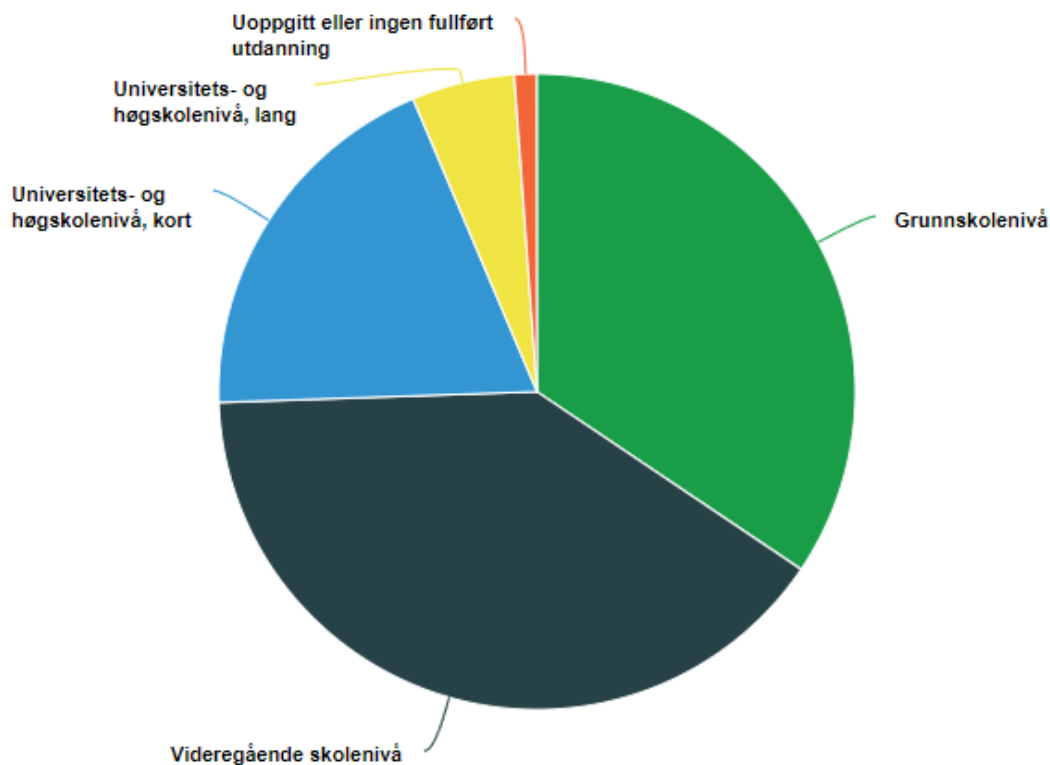
44,2 % av elevene bruker skolefritidsordningen ved oppvekstsenteret. 71,6 av elevene får skoleskyss.

Netto driftsutgifter pr innbygger til grunnskole er lavere enn for kostragruppen men noe høyere enn for Finnmark og landet for øvrig. Målt pr elev er vi betydelig dyrere enn landsgjennomsnittet. Målt i prosent av samlede netto driftsutgifter driver vi betydelig billigere enn alle samarbeidsgruppene. Dette skyldes at det er dyrere å drive en to-språklig skole, enn en vanlig skole.

Skolens resultater har variert rundt landsgjennomsnittet. For skoleåret 2018-2019 ble skolens grunnskolepoeng målt til 42,5 mot et landsgjennomsnitt på 41,9. Situasjoner knyttet til enkeltelever gir utslag som gjør at statistikken må vurderes med forsiktighet. Elevtrivselen er målt til noe lavere enn landet for øvrig (*Kilde: Elevundersøkelsen, Utdanningsdirektoratet og omtalt i KB2019*). Behovet for spesialundervisning er stort.

Grunnskole er et viktig forbedringsområde aller mest fordi kommunen ikke har lyktes med å rekruttere god nok lærerkompetanse. De største manglene gjelder samisk-språklige lærere. Med ambisjoner om å gjøre alt det beste for barna, er det viktig å planfeste grunnskoleutviklingen.

Figuren nedenfor viser høyeste fullførte utdanningsnivå i kommunen.

4.13 Helse og omsorg

Deler av tjenestene drives fra Nesseby helsesenter på Nyborg i Varangerbotn. Rus og psykiatri samt tjenester for funksjonshemmede har lokaler i sentrum. Senteret på Nyborg er relativt moderne, og oppgraderes gradvis. Kommunen har omsorgsboliger både på Nyborg og i Varangerbotn.

Kommunen er godt i gang med å gjennomføre lovpålagt helseoversikt som grunnlag for et kunnskapsbasert og planmessig arbeid innen helse og omsorg.

KB2019 viser meget gode plasseringer innen helse, men noe mer varierende resultater for pleie- og omsorgsdelen. I den foreløpige KB2020 ligger kommunen på topp i Norge innen helse. *Bilde: Kommunal Rapport 4. juni 2020.*

Legedekningen har økt de siste årene og er meget god. Dekningen av helsesøster er i nasjonal toppklasse. Også jordmordekningen er meget god. Helseundersøkelse for de unge fungerer meget godt. Antall sykehusopphold har gått ned.

Fagutdanning innen pleie og omsorg er 66% mot nasjonalt gjennomsnitt på 74,5%. Rekrutteringsutfordringene er betydelige og forsterkes av ønsket om at deler av bemanningen må beherske samisk. Forbedret status innen utdanning kan styrke også de lavere trinnene i omsorgstrappa og bidra til en fortsatt dreining mot hjemmebasert omsorg. Kommunen er i gang med denne viktige endringsprosessen. Kommunen har en god status med hensyn til skjermede plasser for demente på sykehjem. Dagtilbud til demente er fortsatt utestående.

Kostnadene til helse- og omsorgssektoren er i samsvar med kostragruppen, men høyere enn Finnmark og mye høyere enn landet som helhet. Det samme gjelder årsverksforbruket.

Antall 80+ stiger sakte i planperioden, samtidig som reformen «Leve hele livet» stiller større krav til kommunen.

4.14 Avfallsløsninger

Kommunen er tilknyttet Øst-Finnmark Avfallsselskap AS. Kostnadsnivået pr innbygger er normalt.

4.15 Kirke og religion

Nesseby kirke stod ferdig i 1858. Den er kommunens eneste, og er lokalisert i bygden Nesseby 14 km fra Varangerbotn. Plasseringen på et naturskjønt nes i Varangerfjorden er spektakulær, og kirken regnes som et turistmål.

Foto / offentlig omtale av Nesseby kirke: Henny Stokseth.

78,5 % av befolkningen i kommunen er medlemmer av Den norske kirke, noe som ikke avviker nevneverdig fra kostragruppen og Finnmark. 8,5 % er medlemmer av andre tros- og livssynssamfunn (*Kilde: SSB*).

4.16 Klima, energi, naturmangfold og miljø

Klimaprofil

Tilgjengelig kunnskapsgrunnlag er Klimaprofil Finnmark (oppdatert 2017). Høye klimagassutslipp er lagt til grunn i profilen, i samsvar med Regjeringens føre var politikk. Profilen behandler klima i en år 2100 kontekst. Den gir ikke spesifikke Nessebydata. Det er også forskjeller internt i Finnmark, spesielt mellom vidda og kystområdene. Dette øker usikkerheten om effekter som angår kommunen vår. Usikkerheten er ikke så stor at den kan frita kommunen fra å legge profilen til grunn for kommunal planlegging.

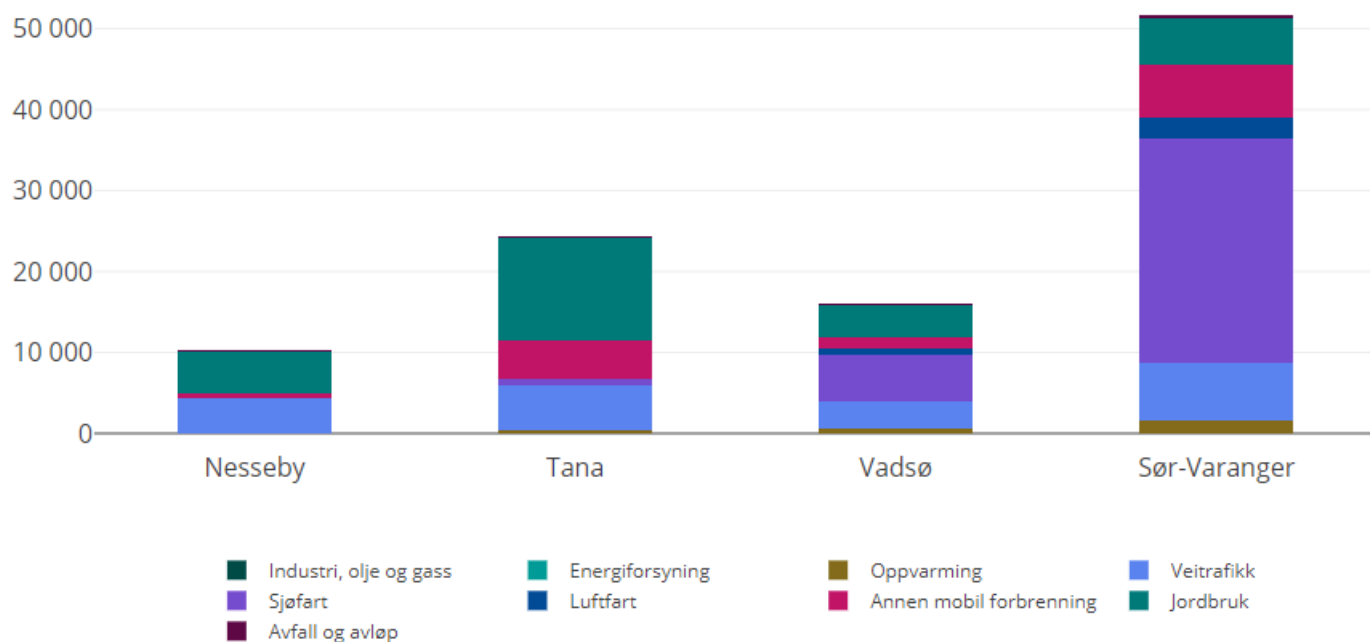
- Den gjennomsnittlige årstemperaturen kan forventes med å øke med ca 5,5 °C. Varangerhalvøya er blant områdene som kan ventes størst økning. Økningen blir størst om vinteren med ca 6,5 °C. Vekstsesongen kan forventes å øke med hele 1-3 måneder, mest i ytre kyststrøk.
- Årsnedbøren er forventet å øke med i underkant av 20%. Det meste av økningen forventes å komme i sommerhalvåret. Episoder med kraftig nedbør øker vesentlig, både i intensitet og hyppighet hele året. Dette vil få konsekvenser for overvannshåndtering.
- Det forventes liten eller ingen endring i midlere vindforhold, men usikkerheten om dette er stor. Kommuner rådes på generelt grunnlag å ta hensyn til lokale vindforhold i all planlegging.
- Det kan forventes betydelig reduksjon i snømengdene. Snøsesongen kan bli 3-4 måneder kortere. Smelteepisoder om vinteren blir flere. Permafrosten vil bli betydelig redusert, jamfør palsmyrene i kommunen vår.
- Reduserte snømengder vil gi redusert snøsmelteflommer. I små vassdrag kan flomstørrelsene øke, og det kan ikke utelukkes at bekker og elver finner nye flomveier. Elvene kan generelt forventes å få høyere vannføring om vinteren.
- Selv om sommernedbøren kan forventes å øke, vil også fordampningen øke med høyere temperatur. Det kan medføre lav sommervannføring i elver. Det er også økt sannsynlighet for tørke og skogbrannfare, samt behov for jordbruksvanning.
- Det er grunn til økt aktsomhet mot kvikkleireskred, snøskred, jordskred, flomskred og sørpeskred. Nesseby er spesielt omtalt i forbindelse med kvikkleireskred.
- Havnivåstigning kan føre til at stormflo og bølger strekker seg lengre inn på land. Vindoppstuvning kan forsterke konsekvensene.

Utslipp av klimagasser

Søylene nedenfor fra Miljødirektoratet viser utslipp av klimagasser innenfor kommunens grenser i perioden fra 2009 til 2018. Hovedkildene er veitrafikk og jordbruk, i samsvar med kommunens transport- og næringsstruktur. Bruk av fossilt brensel til oppvarming av bygg er kraftig redusert, og for kommunens egne bygg avsluttet. (*Kostra*). Klimautslipp per innbygger er ca 11,1 tonn CO₂ ekvivalenter. For Troms og Finnmark fylke er tallet 10,40 tonn CO₂ ekvivalenter. Unjárga / Nessebys utslippsprofil er veldig forskjellig fra fylkets.

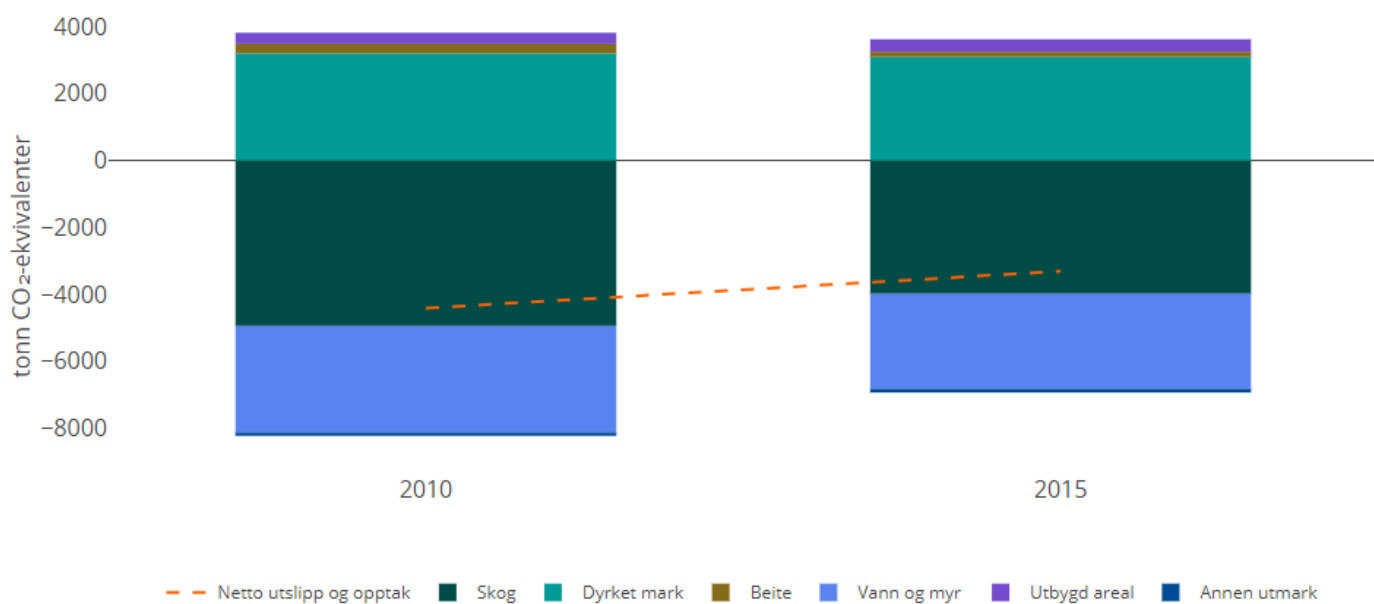

Kommunens utslippsprofil er veldig forskjellig også fra nabokommunenes, noe som skyldes samferdsel, næring og andre strukturelle forhold. Vi har høyest forbruk pr innbygger.

Nedenfor vises utslipp og opptak fra sektoren "skog og annen arealbruk". Denne viser at betydelig deler av utslippene i kommunen tas opp naturlig.

I Unjárga / Nesseby er de store palsmyrene i en nasjonal særstilling. Hvis permafrosten i myrene fortsetter å tine pga den globale oppvarmingen, kan store mengder CO² frigjøres og forsterke klimautfordringene. Palsene i Varangerbotnområdet er de mest markante i Norge og har vært gjenstand forskning i mange år. Landskapstypen regnes også som truet. *Kilde: Wikipedia.*

Mulige konsekvenser for planlegging

Klimaendringene forventes å påvirke kommunen og lokalsamfunnet vårt på flere måter:

- Et endret risikobilde for samfunnssikkerhet og beredskap.
- Endrede vilkår for landbruket, reindriften, fiskeriene og havbruk.
- Lengre barmarksesong og lengre vekstsesong, herunder muligheter for nye arter i landbruket.
- Endrede forutsetninger for gjennomføring av kommunale tjenester.
- Skogens, myrenes og andre naturtypers betydning for CO² opptak.
- Endringer i artsmangfoldet, samt eksisterende arters utbredelse.
- Befolkningens helse og dyrehelse.
- Reguleringsplaner må ta hensyn til klimautviklingen.
- Forventninger om bidrag globalt og nasjonalt ved å redusere utslipp lokalt.
- Utnytte klimapolitiske tilskuddsordninger (ENOVA m fl).
- Nye samarbeidsmuligheter kommuner imellom.
- Behov for kunnskap og kompetanseheving lokalt for å mestre klimaendringene.

Kommuneplanleggingen kan bidra både til lavere utslipp og bedre tilpasning, herunder samordning av bolig-, areal- og transportløsninger. Klimaendringene vil påvirke både samfunnsdelen, arealdelen og et flertall av kommunedelplanene (se pkt 7.1 Planstruktur).

Klimakur 2030 – kunnskapsgrunnlag for planleggere

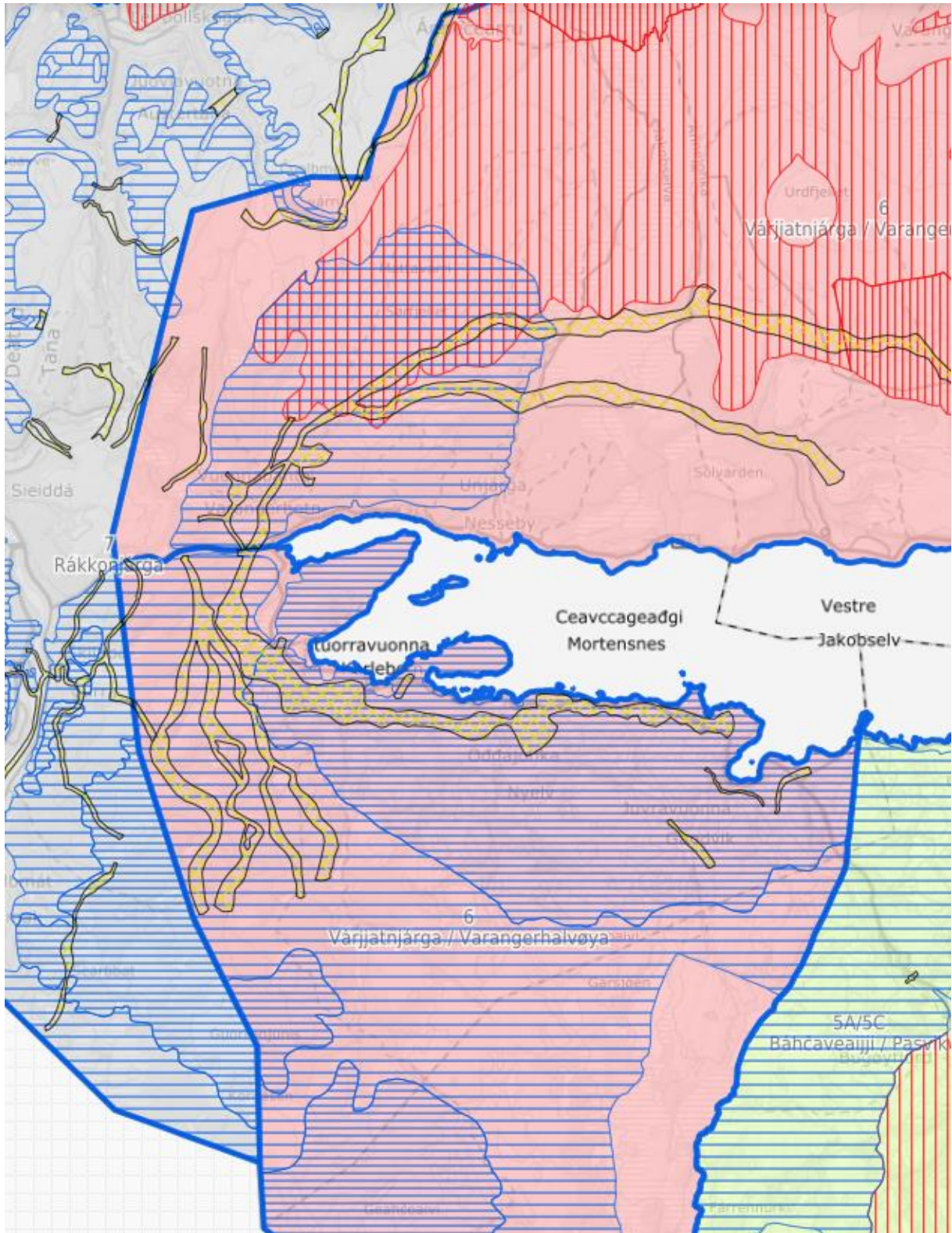
Miljødirektoratet, ENOVA, Statens vegvesen, Kystverket, Landbruksdirektoratet og NVE har produsert et kunnskapsgrunnlag med et eget kapittel om kommuners rolle i arbeidet med å redusere klimautslipp. Rapporten fokuserer på:

- Innkjøpsmakt.
- Samfunns- og arealplanlegging.
- Samfunnsutviklerrollen.
- Fysisk tilrettelegging.

Rapporten lister mulige virkemidler innenfor veitransport, sjøfart, fiske, havbruk, jordbruk, industri mv og vurderes brukt i planleggingen i kommunen.

Reinbeite i en arealsammenheng

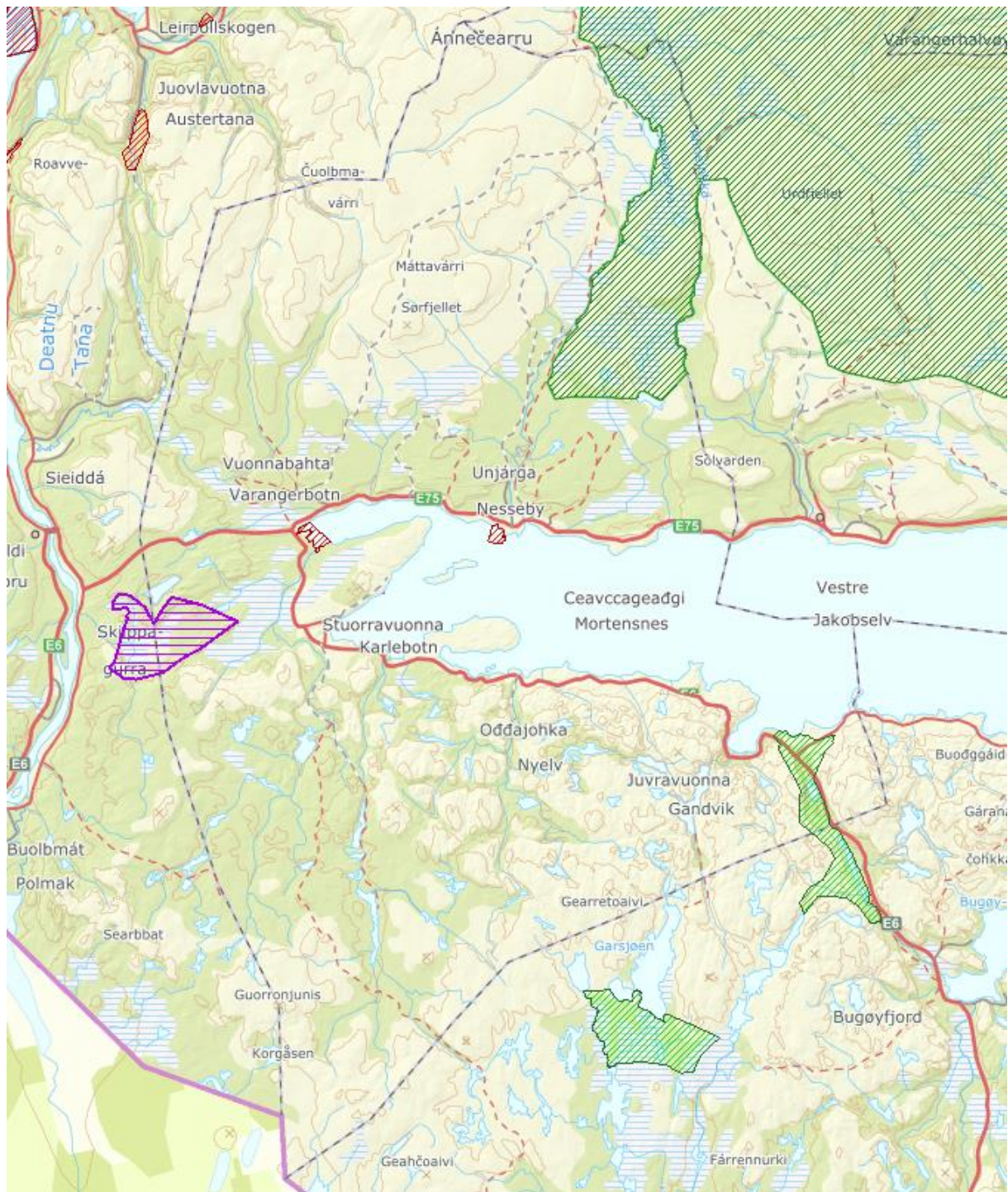
Vår- og sommerbeite for reindriften er i kommunens nordre del. Høstbeite er i hovedsak i vest, mens vinterbeite er i sør. Kartet nedenfor illustrerer sommerbeite i rødt, vinterbeite i blått samt flytteleier. Kilde: NIBIO.

Vernede områder

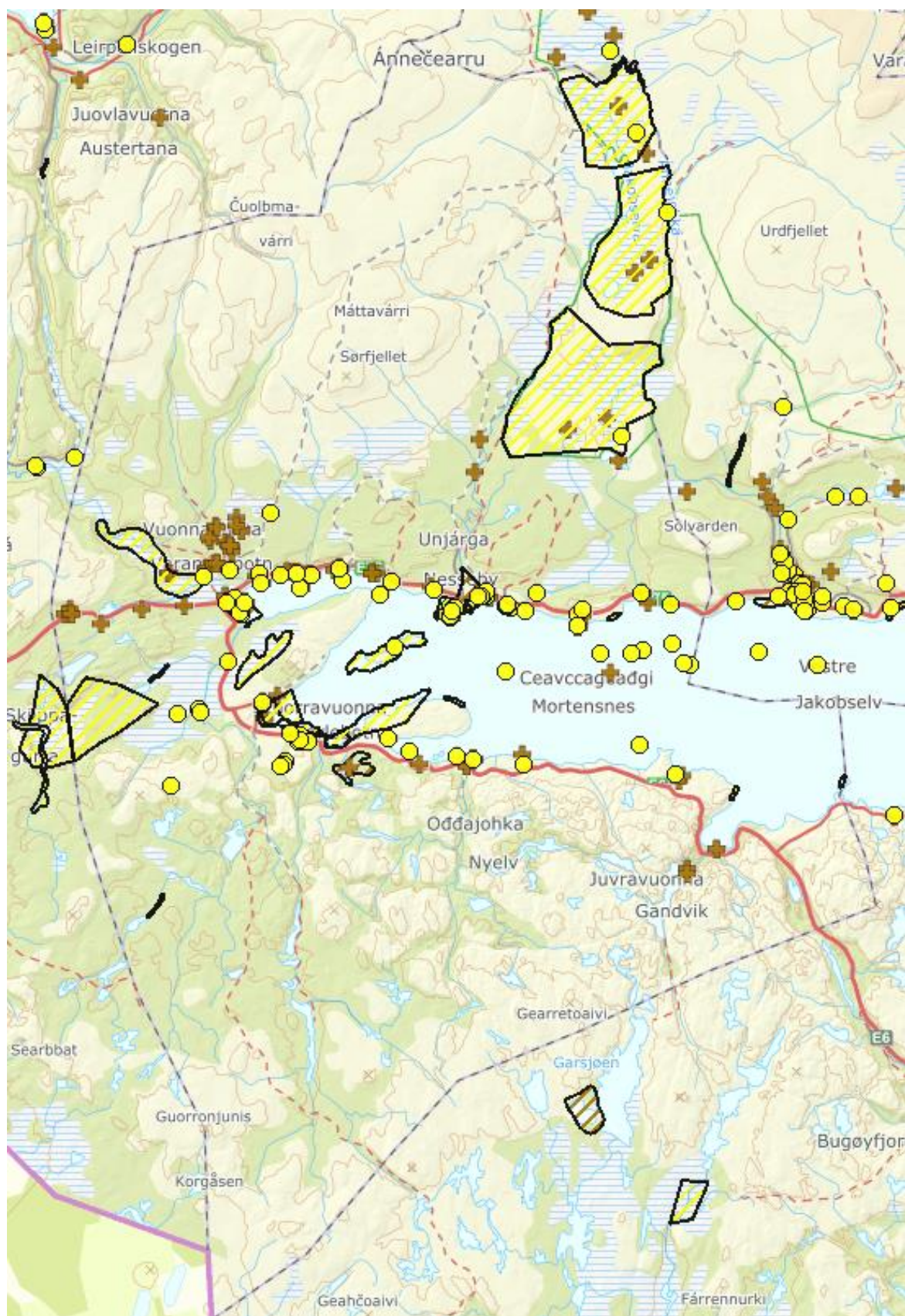
En del av Varangerbotn nasjonalpark ligger i kommunen, i nord-øst. På grensen til Sør-Varanger ligger Brannsletta landskapsvernområde. De er grønn-skravert på kartet nedenfor. Varangerbotn naturreservat og Nesseby naturreservat er skravert i rødt.

I tillegg er det et foreslått vern av Korsmyra i vest (lilla skravering), et palsmyrkompleks som er viktige for et betydelig antall fuglearter. Forslaget omfatter naturreservat som verneform. Deler av forslaget omfatter Deatnu gielda/Tana kommune.

Truede arter på kart

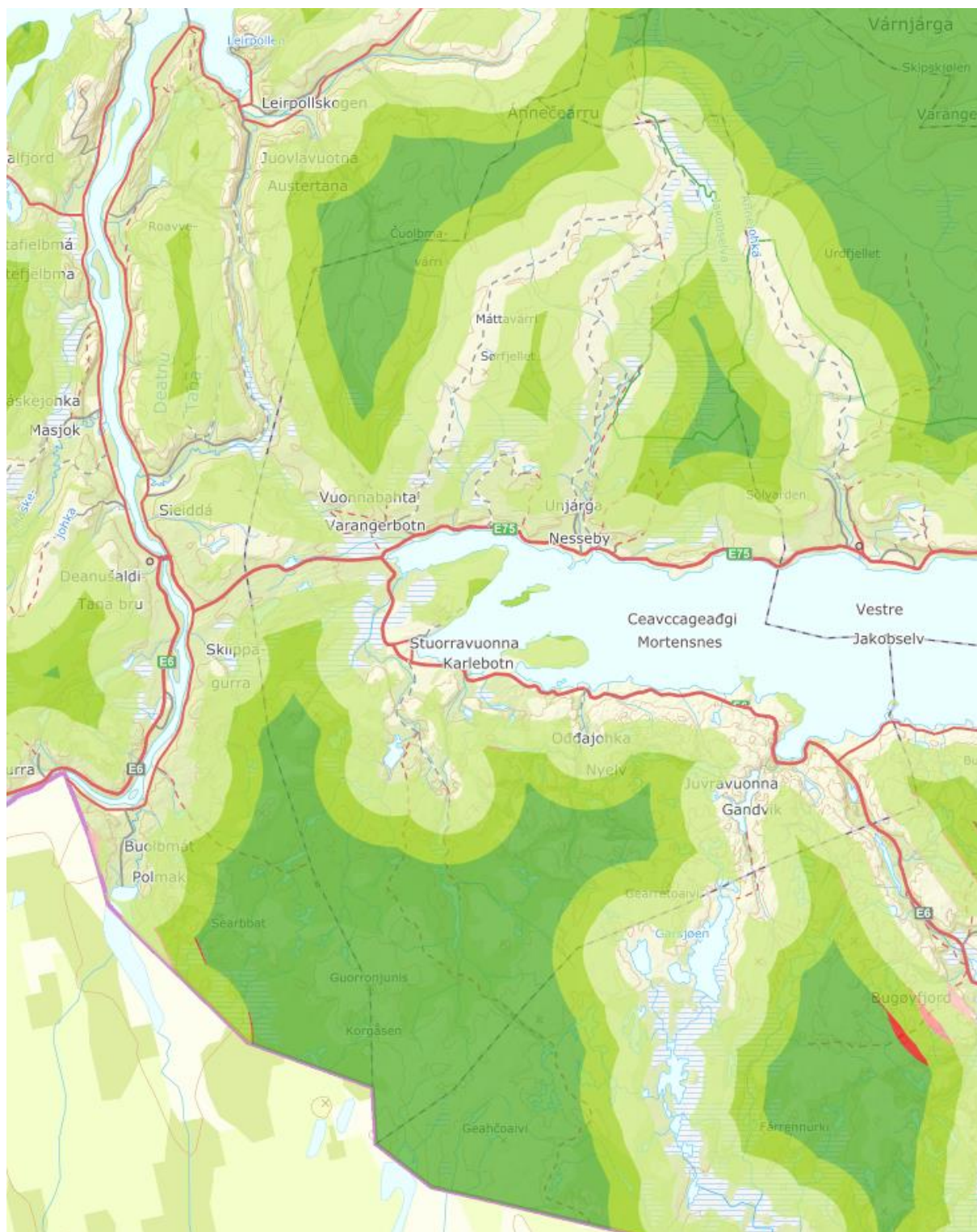
Det er registrert en rekke truede arter i kommunen. Kommunens arealer er viktig for mange fuglearter, karplanter mv. Detaljer er tilgjengelig på www.miljostatus.miljodirektoratet.no.

Inngrepsfri natur

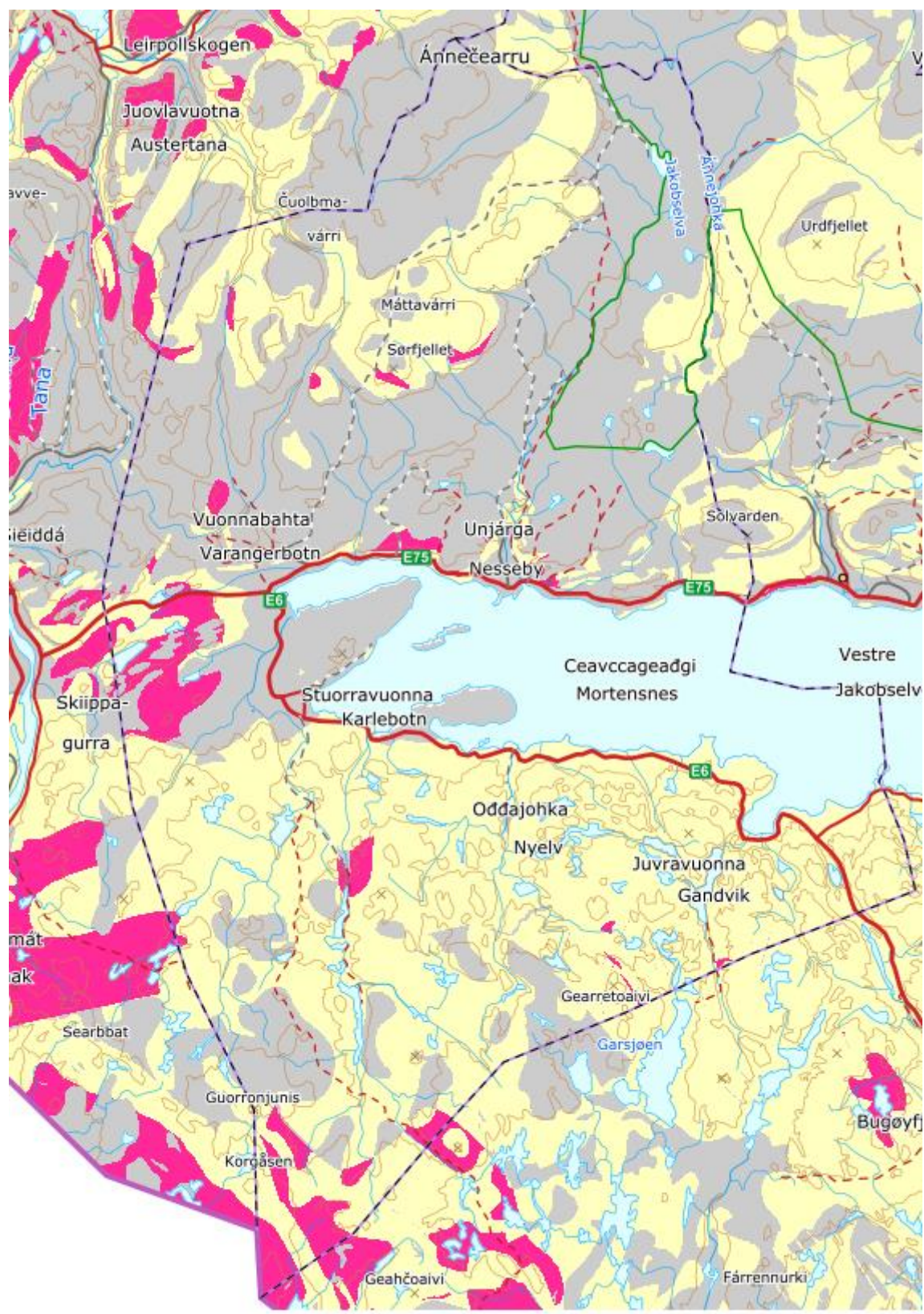
Kartet nedenfor viser inngrepsfri natur som er viktige både for reindriften og fritidsbrukerne av naturområdene, samt for artene som har tilhold der.

Kilde: www.miljostatus.miljodirektoratet.no

Radon aktsomhetskart

De rosa områdene viser høy aktsomhetsgrad. De fleste bebodde områdene har gul (moderat til lav aktsomhetsgrad) eller grå (usikker aktsomhetsgrad). *Kilde: NGU.*

Spesielle risikoforhold

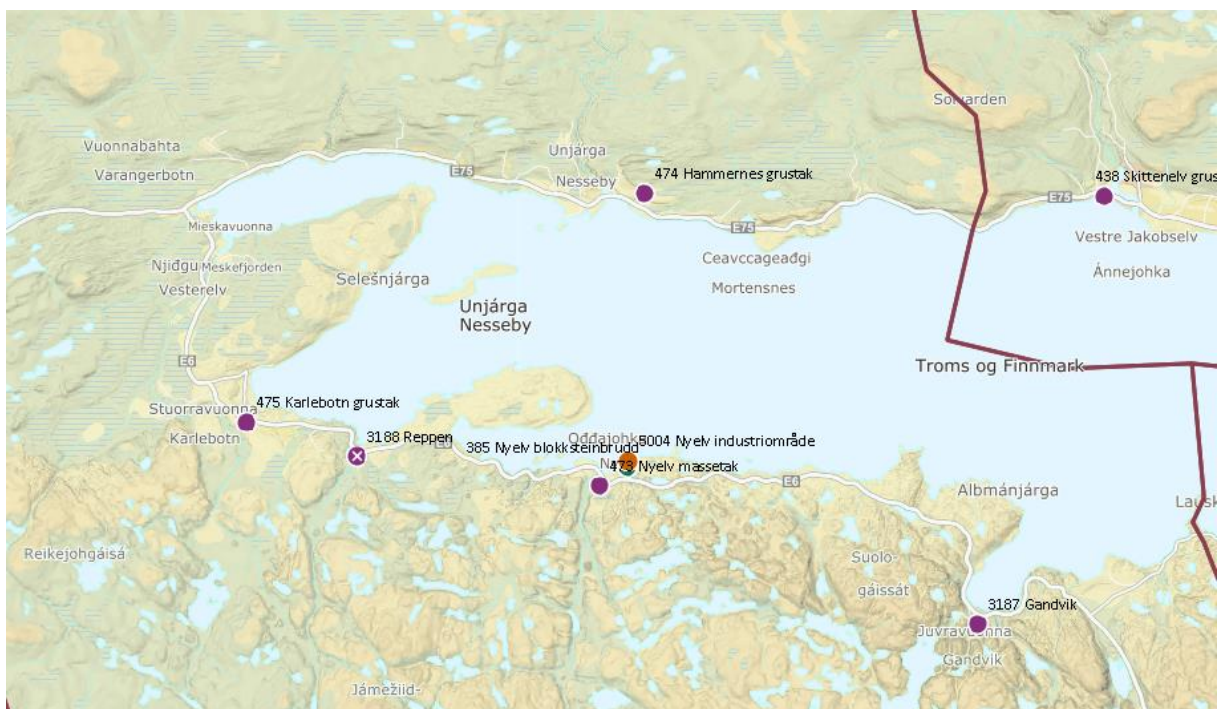
Kartet nedenfor viser en oppsummering av risiki knyttet til snøskred, jordskred, steinsprang, herunder hendelser i de bebygde delene av kommunen.

Varangerbotn har en del forekomster av kvikkleire.

Kartlagte mineralforekomster

Kommunes registrerte ressurser er begrenset til byggeråstoffer og naturstein (*Kilde: Direktoratet for Mineralforvaltning og Bergmesteren for Svalbard*).

Kommunens energibruk i bygg og anlegg

Energibruken pr m2 kommunalt eid areal er 198 kWh, noe som er høyere enn kostragruppen (172 kWh), landet som helhet (145 kWh) og Finnmark (192 kWh). Fornybarandelen er 100%.

4.17 Kommunal vannforsyning og vannforvaltning

Folkehelseinstituttet opplyser at 63,4 % av innbyggerne er tilknyttet kommunalt vannverk. Dette er betydelig mindre enn landet som helhet (99%) og Finnmark (98%). Det ene, store kommunale vannverket i kommunen har kilde i Karlebotnområdet og har særdeles god vannkvalitet. Øvrige kommunale vannkilder har tilfredsstillende prøveresultater mht helse og kvalitet. Det er mange små private vannkilder og -ledninger i kommunen.

Indre Varangerfjord vannområde er geografisk sammenfallende med Unjarga gielda/Nesseby kommune. Lokal koordinator er virksomhetsleder for tekniske tjenester.

Kommunens planansvar innen vannforvaltning skal løses på en helhetlig måte ved at det tas hensyn både til vannforsyningsbehovet, folkehelse (vannkvalitet), overvannshåndtering, avløp, naturmangfold, vassgradsvern samt klimautviklingen, jamfør pkt 4.16.

4.18 Kommunalt avløp

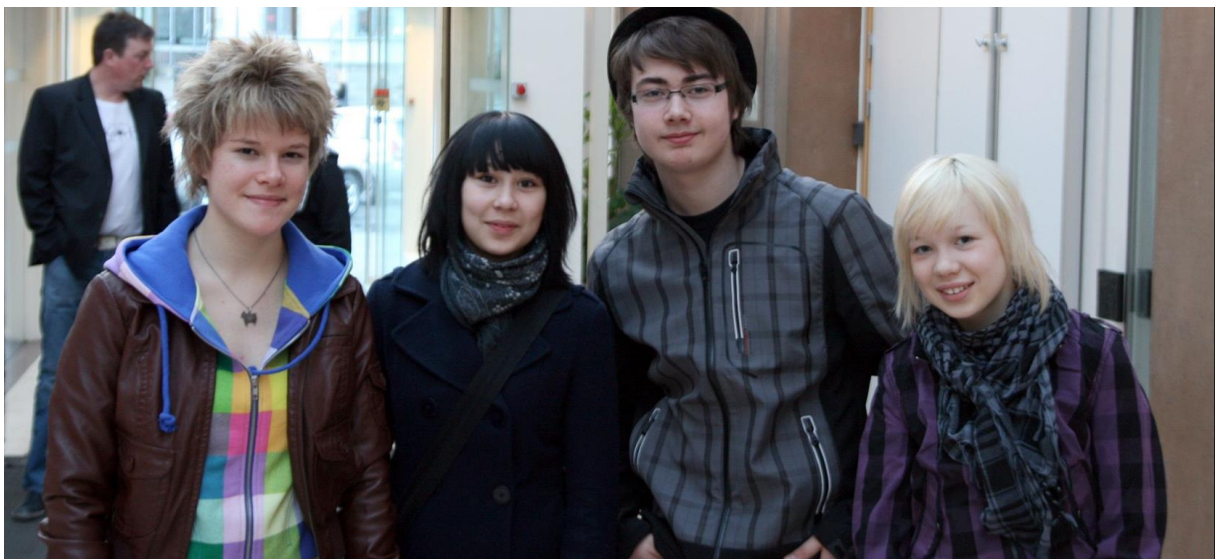
Nesseby kommune prosjekterer i disse dager nytt renseanlegg.

4.19 Kultur, barne- og ungdomstiltak samt kulturminner

Kultur generelt

Innbyggerne tilbys en rekke forskjellige aktiviteter innenfor musikk, håndverk, bibliotek, fritidsklubb, idrett, friluftsliv og snøscooter. En rekke lag og foreninger og en generelt god dugnadsånd bidrar til å holde aktiviteten oppe.

Kommunens ungdommer har hevdet seg stort i musikkkonkurranser. Bandet The Blacksheeps vant Melodi Grand Prix Junior 2008. Bildet nedenfor viser den opprinnelige besetningen. I 2009 vant bandet Spellemannsprisen for årets hit. The Blacksheeps har senere deltatt i Melodi Grand Prix 2011 (nasjonal finale). Frontfiguren Agnete Kristin Johnsen har videre representert Norge i Melodi Grand Prix 2016 som soloartist.

Kulturskolen

Den kommunale kulturskolen er en bærende kraft i arbeidet med barn og unge, men er også åpen for voksne. Musikk og annen kunst er vektlagte aktiviteter. Den er to-språklig. Det er en rekke arrangementer knyttet til skolens årsplaner. Kulturskolen er samkjørt med fritidsklubben og SFO.

Snøscooter som bolyst

Snøscooter som aktivitet og sport betyr veldig mye for befolkningen. Aktiviteten er regulert gjennom egen forskrift (*kilde: Lovdata*). Løypene går innom flere viktige isfiskevann. Isfiske er en viktig del av matauk-tradisjonene i kommunen. Det er en betydelig sosial aktivitet knyttet til snøscooteren ved at det er møteplasser ved fiskevannene hvor grupper og familier nyter opphold i naturen sammen.

Vuonnamárkanat – samemarkedet i Varangerbotn

Vuonnamárkanat er kommunens viktigste festival og arrangeres årlig siste helgen i august. Den har i enkelte år tiltrukket seg over 3000 deltakere. Hovedområdet er ved det samiske museet.

Markedet er viktig for identitet og kontakt på tvers av landegrensene, og har stor oppslutning i befolkningen.

Finnmarksløpet

Varangerbotn er fast sjekkpunkt under Finnmarksløpet, noe som gir Varangerbotn og kommunen kjærkommen nasjonal oppmerksomhet, samt inntekter til næringslivet. Finnmarksløpet er ett av de største, årlige arrangementene i hele Arktis.

Hall- og anleggssituasjonen

De viktige anleggene er Varangerbotn stadion, gymsalen på oppvekstsenteret, Nesseby grendehus, kunstgressbane, turstier og skytebaner.

Tana-Varangerløypa er en 80 km lang skiløype som er et samarbeidsprosjekt med kommunene Tana og Vadsø. Den har vært kåret til en av landets beste skiløyper (*kilde: UT*).

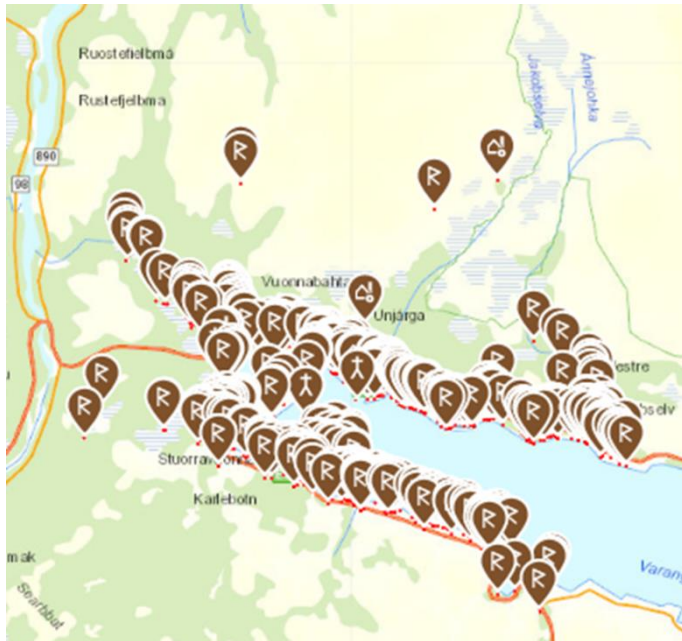
Kulturminner

Kommunen er i en særstilling med hensyn til kulturminner og kulturmiljøer. Sitat fra kommunedelplanen for kulturminner og kulturmiljø, Unnjarga Gielda/Nesseby kommune 2019-2022:

«Unjárgga gielda/Nesseby kommune er en av Norges mest kulturminnetette kommuner og har derved et stort ansvar for å forvalte disse i tråd med gjeldende lover. Nesseby er en samisk kommune og kulturminnene her inngår i den samiske kulturhistorien. Mange av kulturminnene er viktige i fortellingen om samenes utvikling og historie utover det lokale, de viser sentrale trekk ved utviklingen av samisk kulturhistorie på nasjonalt og internasjonalt plan. Ceavccageađge/Mortensnes kulturminneområde inngår i denne fortellingen, og svært mange av kulturminnene og -lokalitetene i kommunen er verdenskjente innen arkeologifaget, og har vært beskrevet i faglitteratur de siste hundre år. Kulturminnene i Unjárga/Nesseby og Varanger kan følges fra siste istid for 12 000 år siden frem til i dag. Ansvaret for

forvaltningen av disse kulturminnene er derfor viktig også i nasjonal og internasjonal sammenheng. Kulturminneplanen skal være et middel for ansvarlig og framtidsrettet forvaltning av kulturarven i Unjárga/Nesseby».

Kommunen deltar i prosjektet Kulturminner i kommunen (KIK). Várjjat Sámi Musea/Varanger Samiske Museum (VSM) bistår kommunen i kulturminneforvaltningen generelt og gjennomfører praktisk forvaltning (skjøtsel) av Mortensnes kulturminneområde.

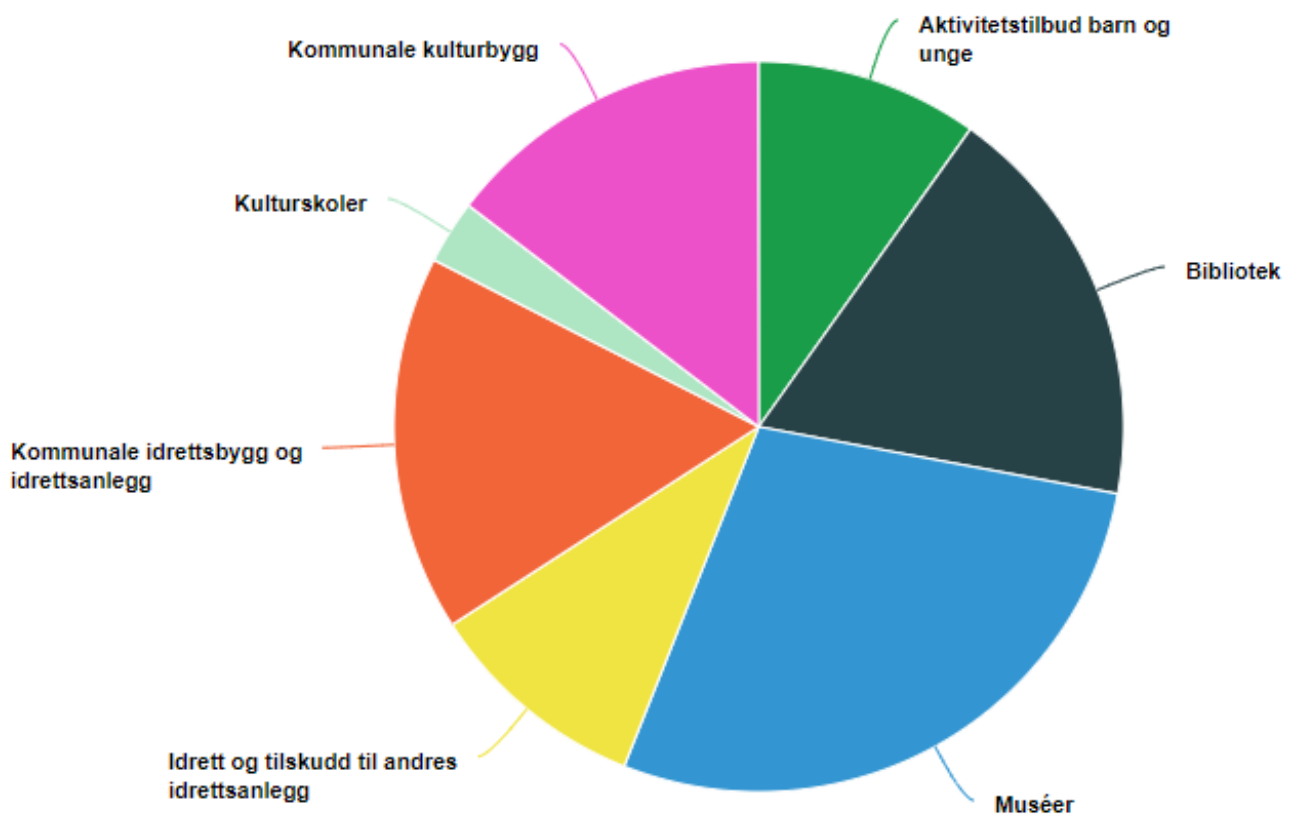

I 2012 ble Ceavccageadže/Mortensnes foreslått oppført på Norges tentative liste til UNESCOs Liste over verdens kultur- og naturarv, sammen med Noidiidčearru/ Kjøpmannskjølen i Båtsfjord, Gollevárri i Tana og Ruovdenjunovta/Gropbakkengen i Karlebotn. Sametinget var forslagsstiller. Pr juni 2020 har ingen av disse stedene fått plass på listen som består av fem kandidater.

Kartutsnittet til venstre fra www.kulturminnesok.no viser lokaliseringen av de kjente kulturminnene i kommunen.

Kulturmidler

Vi bruker NOK 4216 i netto driftsutgifter pr innbygger på kultur. Det er høyere enn kostragruppen (NOK 3253), Finnmark (NOK 3718) og landet som helhet (NOK 2620). Vi bruker mindre på idrett og til barn og unge spesielt, enn resten av Finnmark. Nedenfor vises en oversikt over hvordan vi bruker kulturmidlene.

Selv om naturen er ett av vårt viktigste anlegg, er det også riktig at vi har brukt lite på å investere i rene idretts- og kulturanlegg de siste årene.

4.20 Landbruket og reindriften

Nesseby kommune har et aktivt landbruksmiljø som har hatt stor vekst siden år 2000, med en økning i aktive landbruksforetak med 66 %, og økning i jordbruksareal i drift på 68 %. Dette er en svært positiv utvikling.

Vi har tilgang på landbruksfaglig kompetanse gjennom samarbeid med Tana. Det er gode forutsetninger for utvikling av både primærlandbruket og landbruksbasert næringsutvikling. Kommunen har aktører som driver med videreforedling av lokal mat. Det er mulighet for flere aktører både innen lokalmat, reiseliv, bygdeservice og Inn på tunet-tjenester.

Det finnes 249 landbrukseiendommer i kommunen. Antall søkere om tilskudd er 17 stk, som til sammen drifter 4247 dekar (*Kilde: Kostra og landbrukskonsultenten i Tana kommune*). Landbruk er en meget viktig næring i kommunen. Nessebybøndene slår også på en betydelig mengde mark i Tana kommune. Hovedproduksjonen er sau (ca 1600 stk).

Til tross for økning i landbruksproduksjonen ligger store jordbruksarealer brakk, og er i ferd med å gro igjen. Dette påvirker kulturlandskapet ved at det blir mindre fremkommelig og mister produktivitet. Landskapet vil da fremstå som mindre attraktivt både for lokalbefolkning og tilreisende.

Kartet nedenfor viser NIBIOs gårdskart for kommunen.

Kommunens folkehelseprofil for 2020⁴ forteller følgende:

- Signifikant dårlige mht videregående skole
- Signifikant dårlige mht lavinntekts husholdninger
- For mange unge bor trangt

Gjennomsnittlig bruttoinntekt pr innbygger i kommunen er NOK 384 100. Dette er NOK 82 000 under landet som helhet, og NOK 42 200 under Finnmark. Vi er usikre på om lavinnteksttematikken kan legges til grunn for folkehelsevurderingene. Mange av kommunens innbyggere er i primærnæringer eller i foretak som gjør at reell kjøpekraft ikke fanges opp av statistikken. Innslaget av tradisjonell naturalhusholdning og matauk i naturen er stort.

Kostra viser at vi har langt høyere driftsutgifter pr innbygger til tilbud til personer med rusproblemer, enn sammenligningsgruppene. Andelen rusmisbrukere har vært høyt.

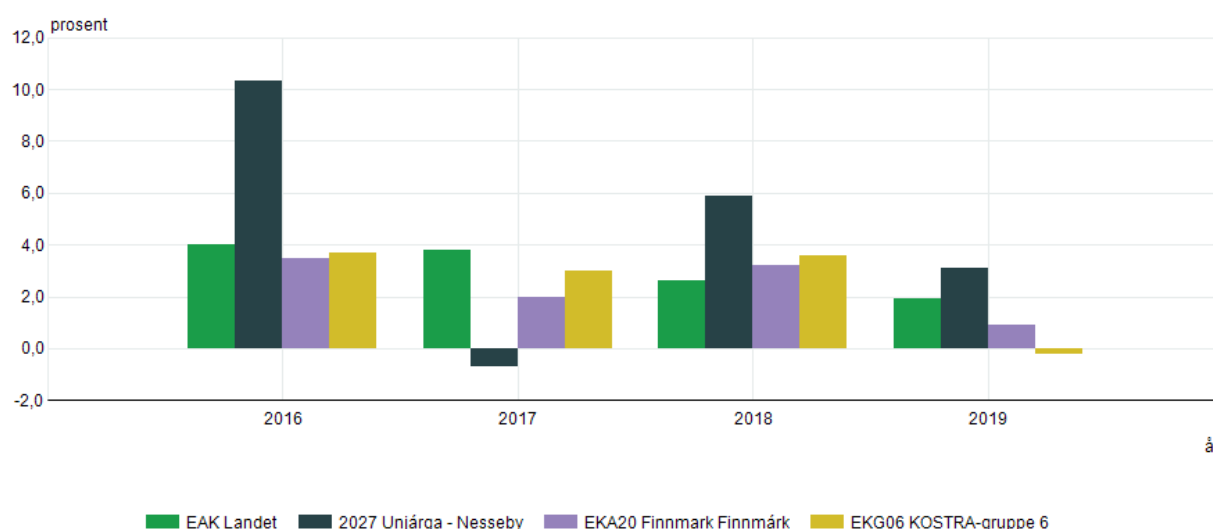
Vi har 10,8 årsverk med videreutdanning i rusarbeid, sammenlignet med kostragruppens 5,0. Landet som helhet har 3,1 mens Finnmark har 2,1. Kommunen har god kompetanse på området. Innenfor psykisk helsearbeid viser Kostra at vi stiller dårligere enn sammenligningsgruppene.

Kommunen har ikke egen kommunepsykolog. Psykologtjenester er et potensielt interkommunalt samarbeidsområde.

4.23 Regnskap og kommunal økonomi

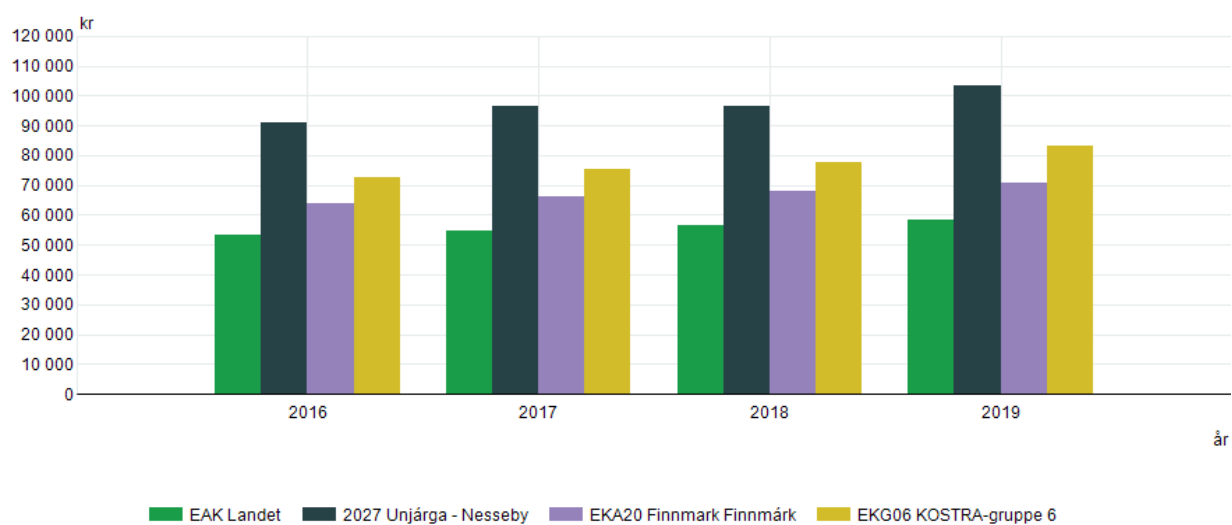
Hovedbildet er at kommunen har meget god økonomi, og at dette har vedvart over tid. Statistikken nedenfor omfatter nøkkelinformasjon om kommunal økonomi (*Kilde: SSB*).

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter:

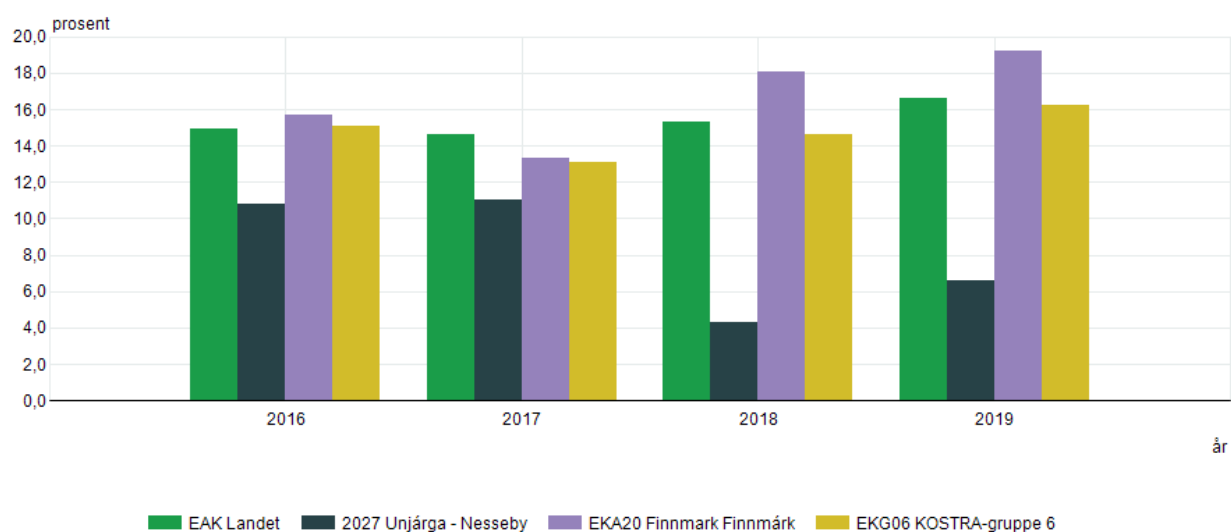

⁴ FHIs folkehelseprofil påpeker også at drikkevannet er en negativ faktor, noe kommunen ikke er enig i.

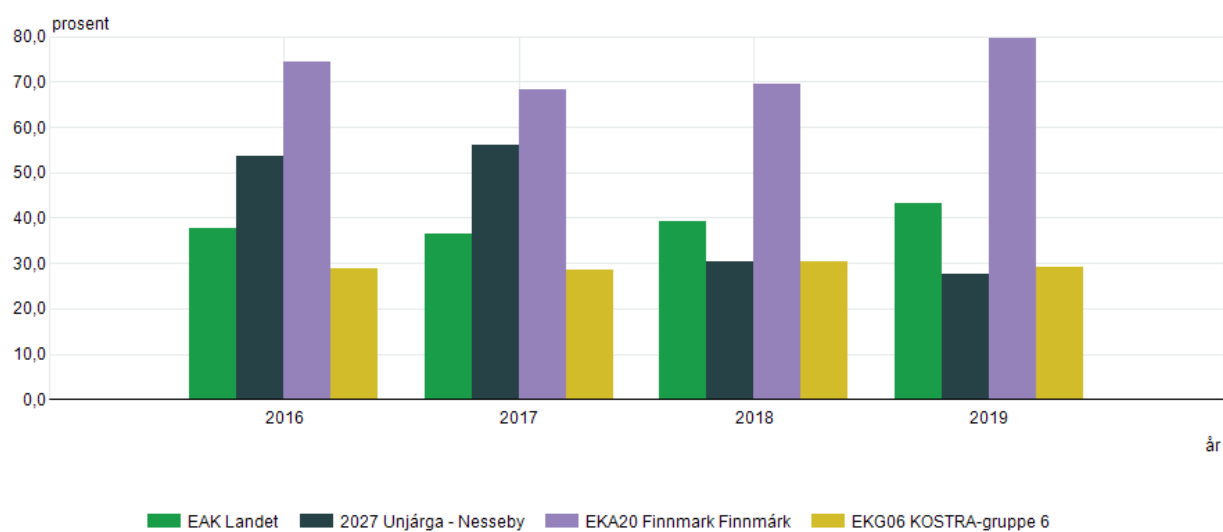
Frie inntekter pr innbygger:

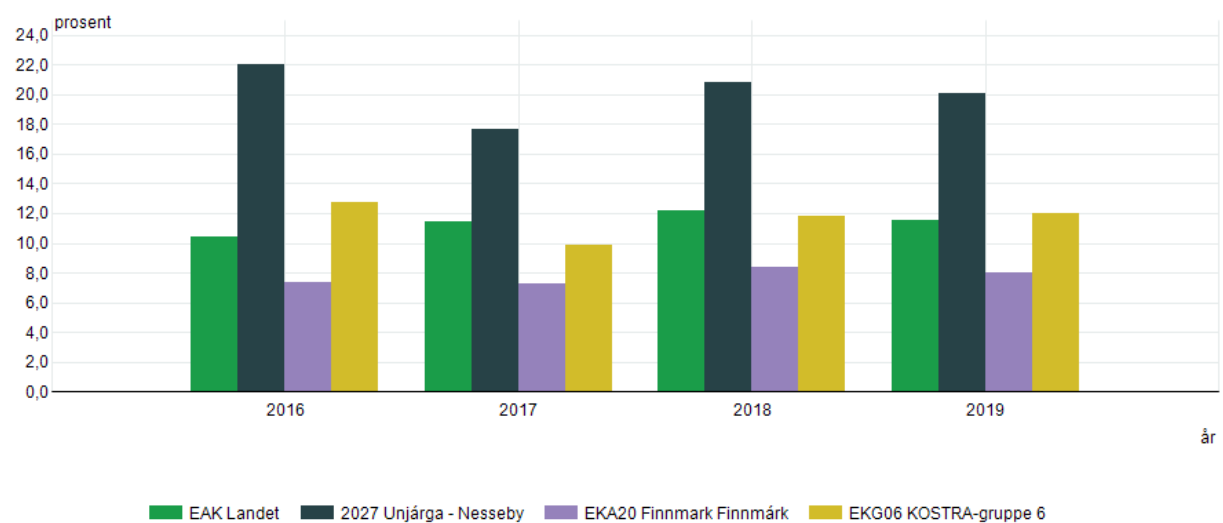
Brutto investeringsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter:

Netto renteeksporer i prosent av brutto driftsinntekter:

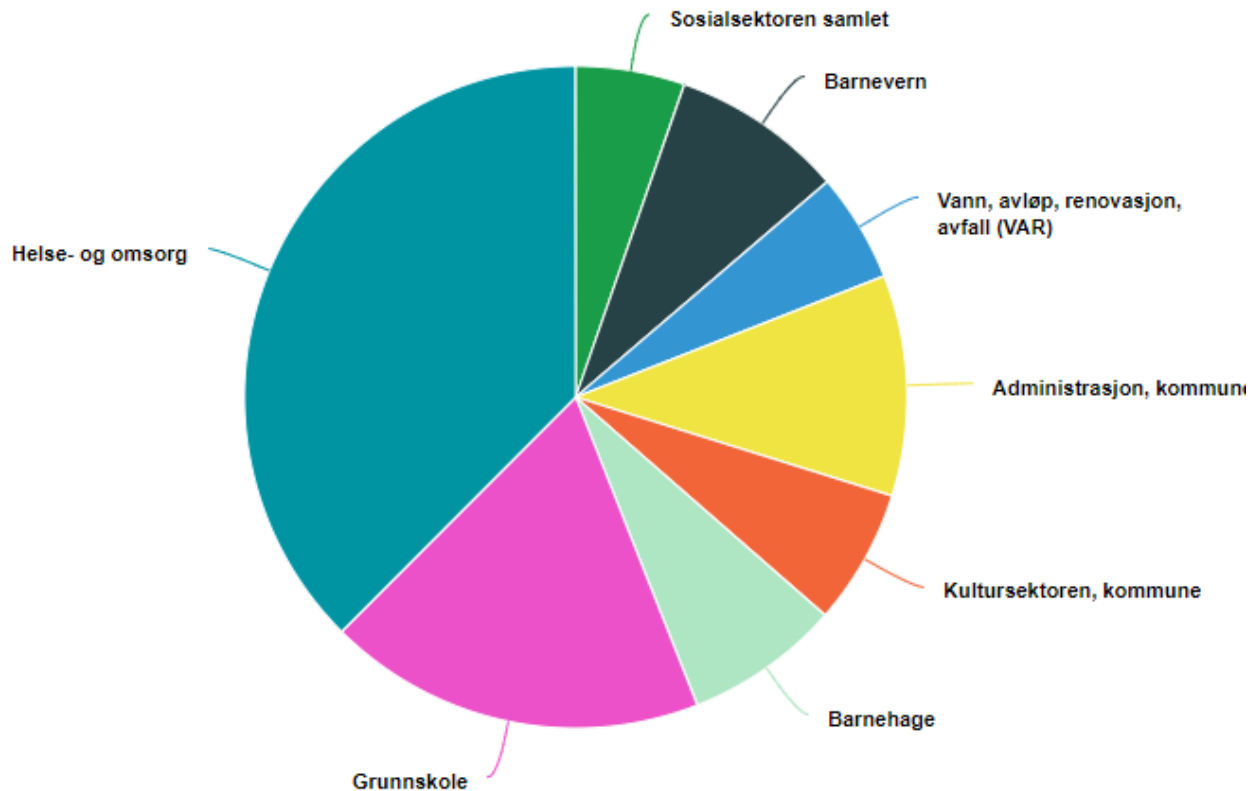

Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter:

Andre nøkkeltall

Disposisjonsfondet utgjør 16,5 % av brutto driftsinntekter⁵. Renteeksponert gjeld er lav, og kommunen har en 10. plass i KB2019 på dette nøkkeltallet. Få norske kommuner har redusert gjeldsgraden det siste året så mye som kommunen vår. Investeringsnivået har vært ganske lavt de siste årene. Driftsmarginen har vært solid. Kommunens lånegjelder pr innbygger er NOK 124 945 (2019) (*Kilde SSB*). Driftsutgiftene pr innbygger er NOK 164 675. Kakediagrammet nedenfor viser utgifter etter utvalgte områder i 2019.

Avsluttende kommentar om økonomi

Kommunens nåværende, økonomiske status er et meget godt utgangspunkt for å vedta og realisere utviklingsprosjekter etter vedtak av planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel. Dette blir bekreftet gjennom sammenligning av kommunene i Troms og Finnmark i rapporten *Utvikling i økonomiske nøkkeltall for Troms og Finnmark i 2019* (april 2020). Kommunen tar høyde for tapte skatteinntekter og økte kommunale kostnader i forbindelse med Covid-19 pandemien.

⁵ Kilde: Fylkesmannen i Troms og Finnmark i rapporten *Utvikling i økonomiske nøkkeltall for Troms og Finnmark i 2019* (april 2020).

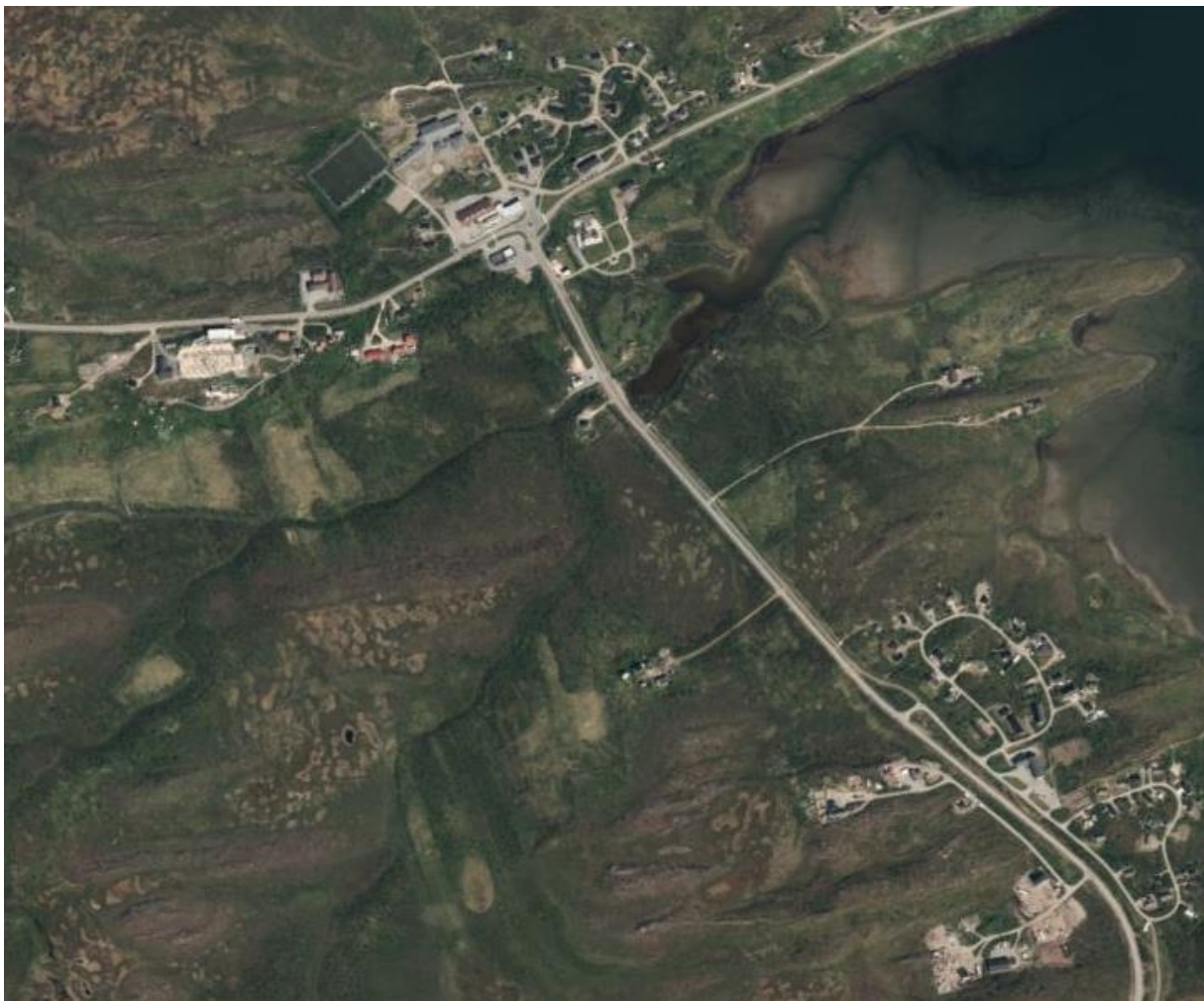
4.24 Areal, infrastruktur, stedsutvikling og senterdannelse

Detaljert om arealbruken i kommunen (*Kilde: SSB tabell 09594, 2020*).

Boligbebyggelse	0,57
Fritidsbebyggelse	0,27
Bebygd område for landbruk og fiske	0,17
Næring, offentlig og privat tjenesteyting	0,31
Undervisning og barnehage	0,01
Helse- og sosialinstitusjoner	0,01
Kultur og religiøse aktiviteter	0,03
Transport, telekommunikasjon og teknisk infrastruktur	1,99
Beredskapstjenester og Forsvaret	0,03
Grønne områder, idretts- og sportsområder	0,13
Uklassifisert bebyggelse og anlegg	0,03
Jordbruksareal	7,46
Skog	432,03
Åpen fastmark	788,97
Våtmark	129,37
Bart fjell, grus- og blokkmark	4,90
Varig snø, is og bre	0,00
Ferskvann	70,86
Uklassifisert ubebygd område	0,00

Varangerbotn er et noe langstrakt kommunesenter og et viktig trafikknutepunkt for Øst-Finnmark. Varangerbotn er lokalisering for det meste av handelen i kommunen. Stedet har flere tilbud i reiselivssammenheng, blant annet et samisk-inspirert hotell. Det er 1,2 km fra sentrum til rådhuset i sørøstlig retning. Rådhuset ligger langs E6 mot Kirkenes (sørøst i bildet nedenfor). Sentrum har lav utnyttelsesgrad og kan gi plass til flere boliger, næringsbygg etc.

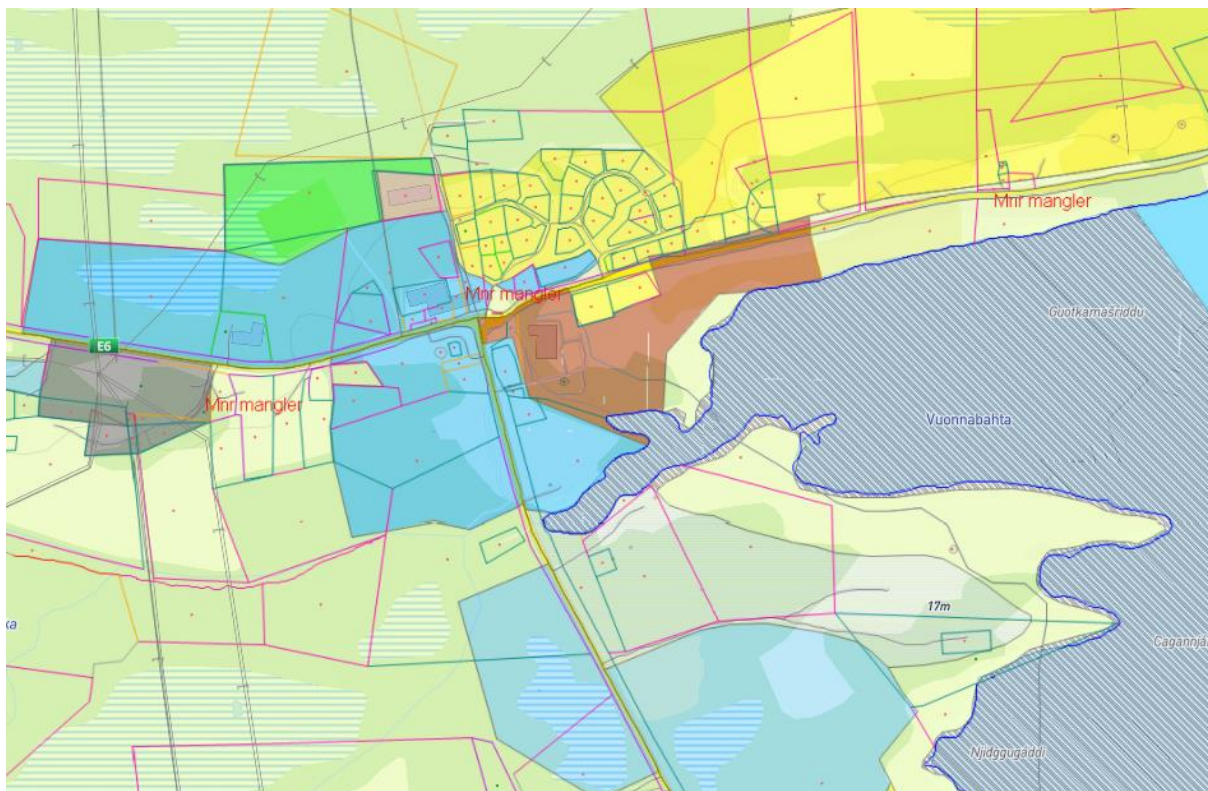
Forsvarbyggs eiendommer skal inntil videre beholdes for eventuelle, framtidige militære formål.

Mulighetene for en bedre utnyttelse av sentrumsnære arealer tas hensyn til. Kommunen har innledet en oppkjøpsstrategi. Et område i sør med plass til nye næringsbygg er under tilrettelegging (*juni 2020; tomtarbeider pågår*). Det planlegges også et boligfelt med 27 tomter i de mest sentrumsnære områdene.

Sentrums signalbygg er Varanger samiske museum, både ut fra en prominent beliggenhet og vakker arkitektur. Sentrum har plass til flere signalbygg.

Bildet nedenfor viser kommuneplanens arealdel pr 2020. Tettsteders kvaliteter og tilbud er en vesentlig faktor i samfunnets attraktivitet for bosetting, besøk og bedriftsetableringer. Et godt kommunesenter bør inneholde muligheter, «soner» for sosialisering, deltakelse, samhold og aktiviteter. Varangerbotn har noe av dette på plass; men i stedsutviklings-sammenheng er denne typen tilbud et forbedringsområde for Varangerbotn.

De innerste delene av fjordbotn er som tidligere nevnt naturreservat. Det gir en positiv opplevelse om nærhet mellom sentrum og unik natur.

Veikrysset E6/E75 har relativt høy årsdøgntrafikk (ÅDT). Kommunen har en oppdatert trafikksikkerhetsplan og et meget godt utbygd gatelysnett.

Fiskeridirektoratets oversikt over akvakulturlokaliteter viser at Unnjarga / Nesseby har fire aktive lokaliteter, hvorav ett smoltanlegg. Alle er lokalisert langs Varangerfjordens sørside.

Kart: Fiskeridirektoratet (mai 2020)

4.25 Samferdsel

Veg

De eneste veistrekningene i kommunen er E6 fra Tana i retning Kirkenes og E75 fra Varangerbotn i retning Vadsø. Bil og buss er de eneste relevante transportformene.

Statens Veivesen arbeider med et oppdatert kollektivknutepunkt for Varangerbotn, i veikryssets sørvestlige område (se figur). Arbeidet omfatter også et tilstøtende næringsområde som er omtalt i punktet ovenfor.

Transportsyklisme

10,3% av veistrekningene kan ansees som tilrettelagt for transportsyklisme. Det er godt med gatelys langs offentlig vei. Driftskostnader for de kommunale veiene NOK 84 241/km, noe som er lavere enn kostragruppen (NOK 121 618/km), landet (NOK 159 972/km) og Finnmark (NOK 112 092/km).

Bussruter

Det er bussavgang til Vadsø, Kirkenes og resten av Finnmark flere ganger daglig.

Trafikksikkerhet

De naturgitte forholdene i trafikknutepunktet Varangerbotn og mye lokaltrafikk langs Europaveiene innebærer at trafikksikkerhet blir et viktig tema i planutvikling.

Havner

I Nyelv på sørsiden av fjorden finnes en kommunalt eid dypvannskai.

På Kløvnes, også det på sørsiden av fjorden, ligger en fiskerihavn med hvitfisk- og krabbemottak. Kommunen satser på fiskeriene og moderniserer anlegget jevnlig. Landinger i 2019 utgjorde 359 tonn (*Kilde: Fiskeridirektoratet*).

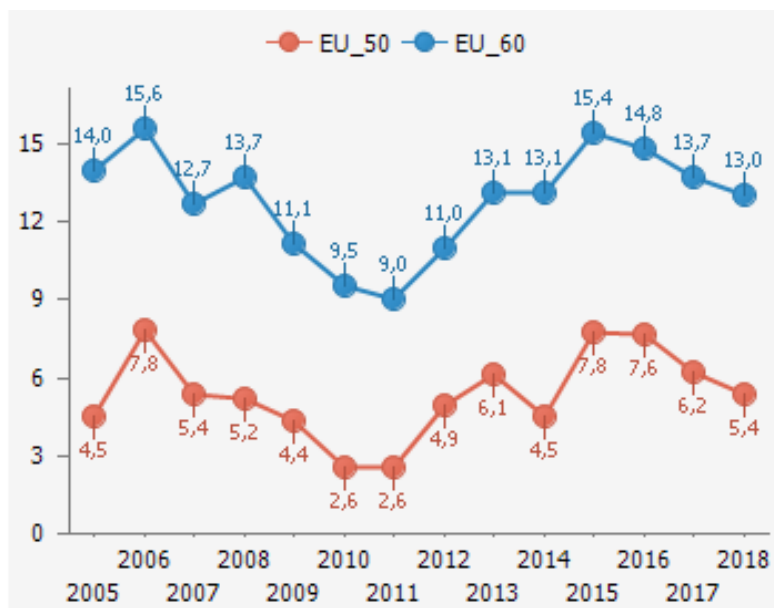
Det er to småbåthavner i kommunen.

Helipad

Kommunen har ikke landingsplass for helikopter.

4.26 Sosialtjeneste og levekår

Gjennomsnittlig bruttoinntekt blant innbyggerne er NOK 384 000 i inntektsåret 2018. Det er NOK 82 000 lavere enn for landet og NOK 42 000 lavere enn for Finnmark. Det avviker ikke nevneverdig fra sammenlignbare kommuner i Troms og Finnmark. Gjennomsnittlig formue pr innbygger i Unjárga/Nesseby er NOK NOK 672 400. Det er NOK 141 000 mindre enn for Finnmark og NOK 583 000 mindre enn landet som helhet. Vi er usikre på hvor betydningsfulle disse tallene er for en kommune som vår, med stort innslag av primærnæring og et helt annet boligmarked enn mer sentrale strøk.

Lavinntekt blant innbyggerne rapporteres etter to OECD-standarder. Den strengeste er EU_50 og omfatter 49 av innbyggerne våre. Den andre er EU_60 og omfatter 118 innbyggere. Vi er ganske likt lands-gjennomsnittet men har noen flere enn Finnmark. Troms er igjen enda bedre stilt enn Finnmark. Figuren viser at den prosentvise andelen av lavinntekt i befolkningen har vært nedadgående etter 2015, noe som kan skyldes at flere

nylige innvandrede har forlatt kommunen. *Figur: Kommuneprofilen.*

Kommunen har 54 sosialhjelpsmottakere (2019). Det utgjør 5,2 % av befolkningen, mot Finnmarks 3,6% og landsgjennomsnittet på 2,5%. 11 av disse er i aldersgruppen 18-24 år, og det lever 22 barn i familier som mottar sosialhjelp i kommunen vår. Tallet er nedadgående, i hovedsak pga fraflytting av husstander med innvandrerbakgrunn.

Det viktigste for planarbeidet er bevisstheten rundt at det finnes et betydelig antall innbyggere med lav inntekt. Det bør legges til rette for tilbud i samfunnet også for denne gruppen. Forebygging av inntektsrelaterte konsekvenser, som for eksempel uhelse, er også aktuelt å ta hensyn til i planleggingen.

4.27 Næringsliv, arbeidsliv, sysselsetting og pendling

Fiskeriene

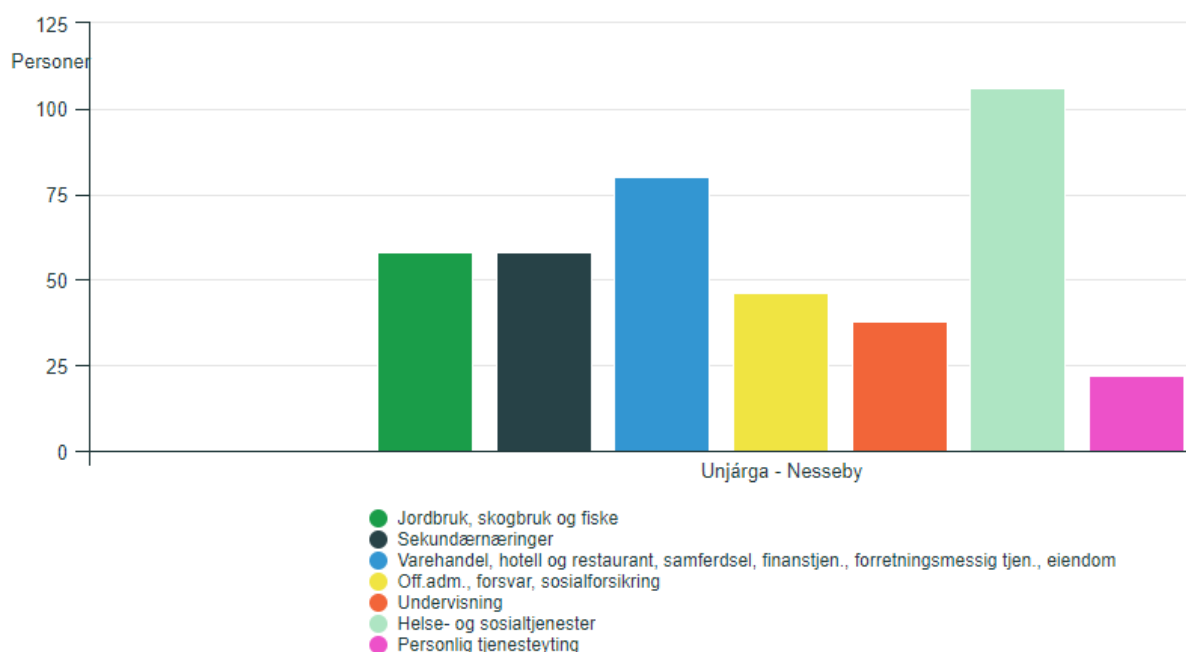
Nesseby har 31 fiskere, hvorav 23 har fiskere som hovedyrke. 27 fiskefartøy er registrert i kommunen. Sett bort fra ett fartøy, er samtlige fartøy under 11 meter. Det er fiskemottak på tettstedet Nesseby. I tillegg har Karlebotn status som fiskerihavn.

Fiskeriene generelt og de samiske fiskeriinteressene spesielt er viktige. Unjarga gielda / Nesseby kommune er omfattet av deltakerlovens §21 om retten til å fiske torsk, hyse og sei med konvensjonelle redskaper for merkeregistrerte fartøy under 11 meter, som er begrunnet i sjøsamiske interesser.

Krabbefiskerier står sterk i Varangerfjord og tilstøtende havområder.

Yrkesgrupper og sysselsetting

Søylene nedenfor viser hva innbyggerne i kommunen jobber med.

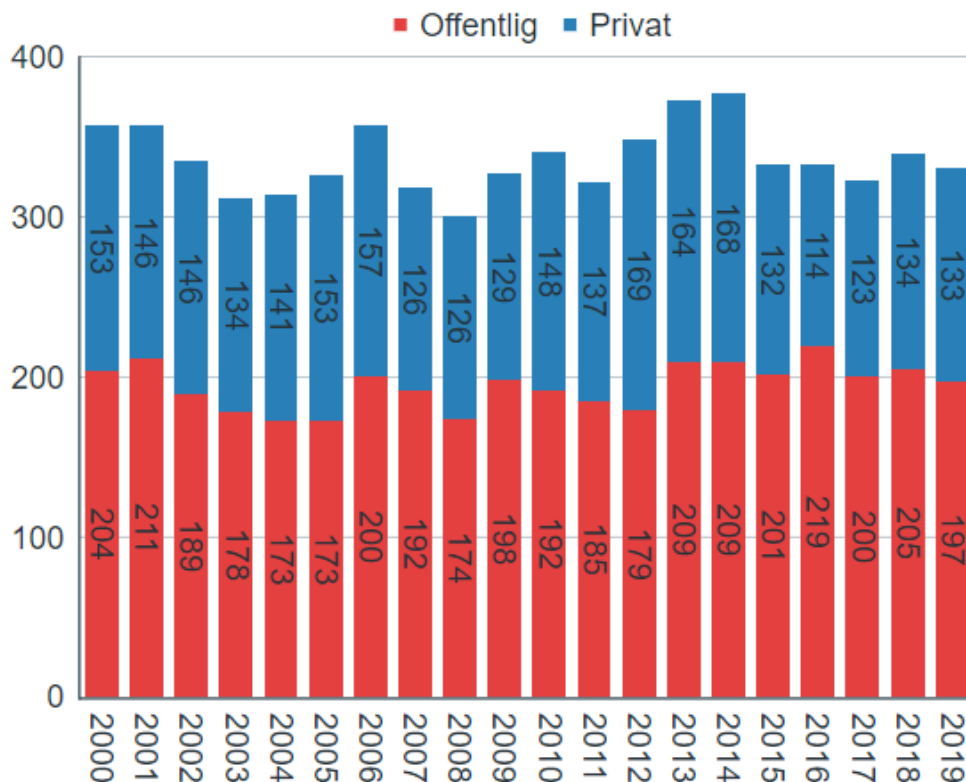
Kilde: SSB

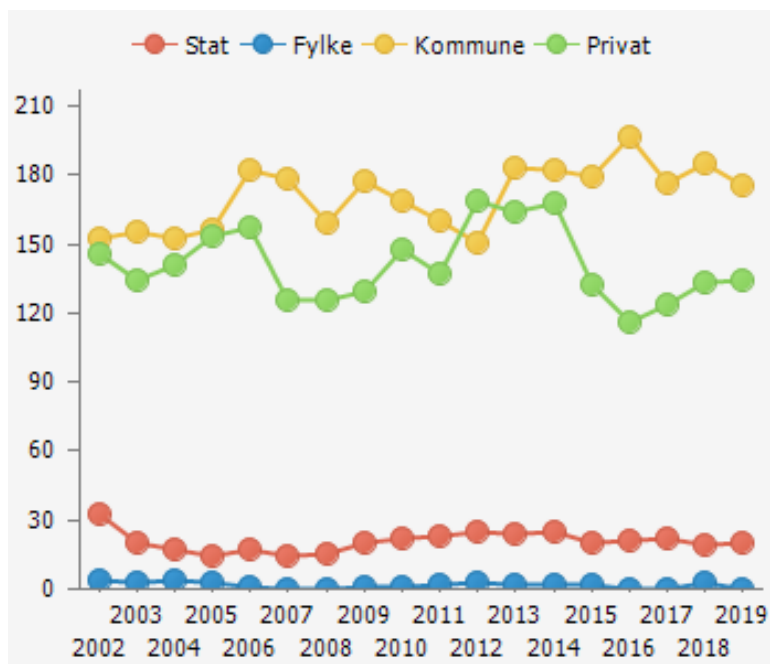
Tabellen viser utviklingen over tid med 29 flere arbeidstakere i 2019, siden 2008. Veksten har oppstått i bygg og anlegg, helse og sosial samt personlig tjenesteyting. I samme periode ser vi en nedgang i forretningsmessig tjenesteyting.

	2027 Nesseby											
	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
I alt	329	338	321	333	333	377	373	348	322	340	327	300
01-03 Jordbruk, skogbruk, fiske	59	60	53	47	42	63	64	57	54	57	53	58
05-09 Bergverk og Utvinning	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
10-33 Industri	0	3	0	0	2	8	12	13	9	3	10	7
35-39 Elektrisitet, vann, renovasjon	9	8	6	3	1	2	2	2	2	2	4	3
41-43 Bygge og anleggsvirksomhet	29	25	25	24	39	29	26	36	23	27	29	13
45-47 Varehandel, motorvognreparasjon	13	13	14	15	13	18	16	19	24	22	19	15
49-53 Transport og lagring	7	8	10	15	9	9	9	8	8	11	9	8
55-56 Overnatting og servering	9	9	5	3	12	9	12	5	5	9	4	1
58-63 Informasjon og kommunikasjon	0	3	3	0	1	1	1	0	0	1	0	0
64-66 Finansiering og forsikring	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	6	0	0	3	3	8	4	2	1	4	2	3
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	4	9	8	9	6	15	18	15	14	12	14	19
84 Offentlig administrasjon, forsvar	36	30	40	40	39	45	44	44	45	46	45	38
85 Undervisning	34	34	37	39	33	36	33	32	29	35	36	38
86-88 Helse og sosialtjenester	97	108	95	112	102	101	100	87	83	85	84	76
90-99 Personlig tjenesteyting	26	28	22	20	26	31	31	24	21	19	17	17
00 Uoppgitt næring	0	0	3	3	5	2	1	4	4	7	1	3
	4											

Kilde: Kommuneprofilen.

Offentlig og privat sektor – fordeling og utvikling

Kommunal sektor har vært og er største arbeidsgiver blant innbyggerne våre. Unjárgga gielda/ Nesseby kommune har arbeidet med å videreutvikle næringslivet. Ikke minst har vi engasjert oss i reiselivet, som fikk et tilbakeslag i forbindelse med Covid-19 pandemien. Vi arbeider også for å legge bedre til rette for landing av fisk, og kommunens rolle som vertskommune for havbruk. En tredje satsing gjelder tilrettelegging av nye næringsarealer i Varangerbotn.

Næringslivet i kommunen

De største kommersielle foretakene, fra to ansatte og mer, vises i tabellen nedenfor. Oversikten omfatter ikke offentlig virksomhet, som for eksempel museer, samt en del av landbruksbedriftene.

Juridisk selskapsnavn	Antall ansatte	NACE-beskrivelse	Org
NESSEBY MASKIN AS	11	Grunnarbeid	AS
VARANGERBOTN SERVICENTER AS	10	Detaljhandel med drivstoff til motorvogner	AS
VARANGER BILBERGNING AS	10	Tjenester tilknyttet landtransport ellers	AS
JAN GUNNAR AS	3	Hav- og kystfiske	AS
TRATTORIA CAPRI AS	7	Drift av restauranter og kafeer	AS
VARANGERKROA Leif-Gunnar Opdahl	5	Drift av restauranter og kafeer	ENK
REGNSKAPSSERVICE AS	4	Regnskap og bokføring	AS
TURI OG NILSEN FISK AS	2	Hav- og kystfiske	AS
COOP FINNMARK SA AVD MARKED VARANGERBOTN	8	Butikkhandel med bredt vareutvalg med hovedvekt på nærings- og nytelsesmidler	UNDER AVD
FROST KRAFTENTREPRENØR AS AVD VARANGERBOTN	10	Bygging av anlegg for elektrisitet og telekommunikasjon	UNDER AVD
GUNNAR A NOSTE	3	Hav- og kystfiske	ENK
KRISTIANSEN ØYSTEIN	2	Hav- og kystfiske	ENK
SINDRE ADOLF JOHANSEN	5	Sauehold	ENK
VARANGER KRAFTNETT AS AVD NESSEBY	8	Distribusjon av elektrisitet	UNDER AVD
VESTERELV MUSHING Ragne Kristine Smuk	2	Tjenester tilknyttet husdyrhold	ENK

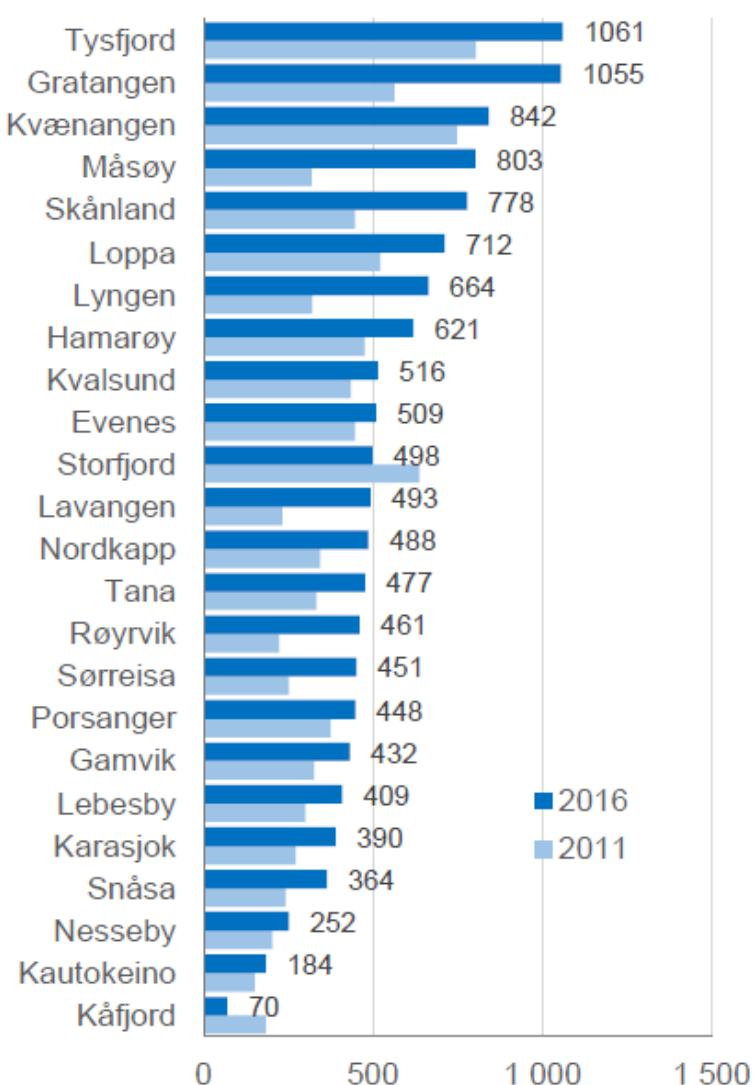
Det er et lite med modernisert hotell i Varangerbotn, *Eight Seasons*, oppkalt etter den samiske årstidsregningen.

Kilde: Proff Forvalt (Brønnøysundregistrene) 2020 med tilleggsinformasjon fra kommunen.

Arbeidsledighet

Ved årsskiftet 2019/2020 hadde Unjárga / Nesseby 12 helt ledige personer. I februar var dette sunket til 10. Ved slutten av mars kom konsekvensene av Covid-19 pandemien, og ledigheten økte til 35. I slutten av mai var den sunket til 26, som tilsvarer ca 6% av arbeidsstyrken⁶. Samtlige yrkesgrupper i NAVs statistikk for Norge samlet har økt ledighet i mars og april. Primærnæringene ser ut til å komme best ut med en lav økning. Den rådende trenden pr juni 2020 er at sysselsettingen øker igjen i hele landet, og i de aller fleste bransjene.

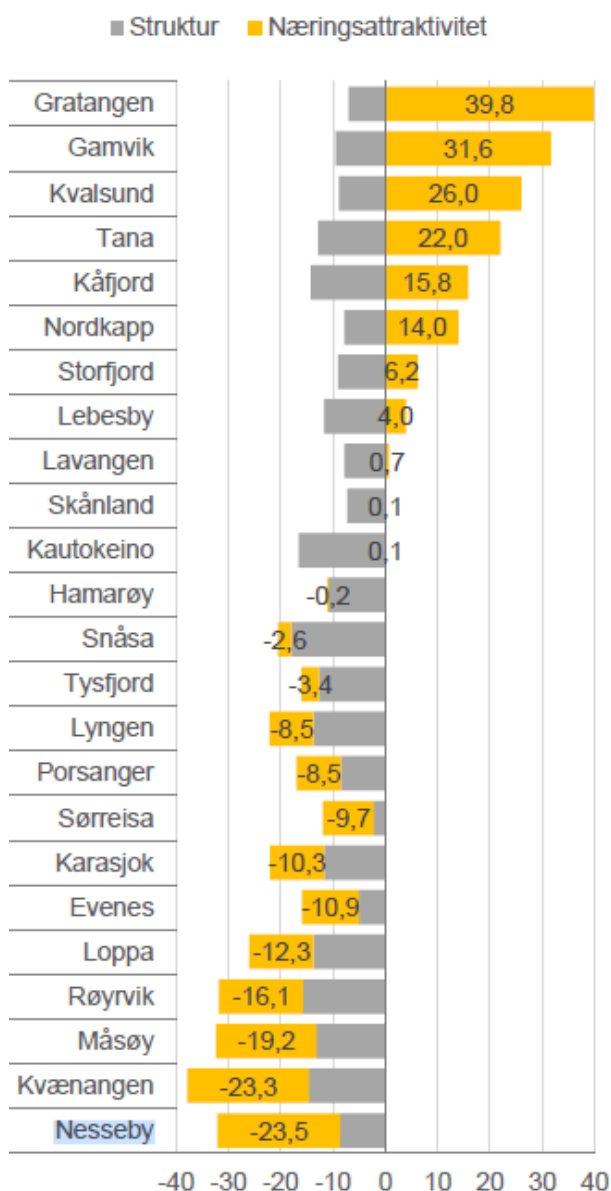
Produktivitet i næringslivet – sammenligning i det samiske området

Telemarksforsknings rapport fra 2017 sammenlignet produktiviteten i næringslivet i kommunene i det samiske område (unntatt finans og oljeutvinning), målt i NOK 1000 pr ansatt. På dette området, og innen alminnelig lønnsomhet, kom vi dårlig ut i sammenligningene.

⁶ SSB og NAV har litt forskjellige statistikker for arbeidsledighet. NAV har de ferskeste tallene og er derfor valgt som kilde for arbeidsledigheten.

Næringsattraktivitet – sammenligning i det samiske området

Næringsattraktivitet er definert som differansen mellom faktisk og forventet vekst.

Kommuner i det samiske området i Norge har siden årtusenskiftet opplevd en betydelig nedgang i antall arbeidsplasser. Privat sektor er redusert med 19,4 % mens offentlig sektor er redusert med 21,4 %. I perioden 2006-2017 opplevde vi en betydelig nedgang som er illustrert i søylene til venstre. Vi oppnådde svake resultater i næringsattraktivitet i 2017, sammenlignet med øvrige samiske kommuner.

Dette har vi evnet å gjøre noe med. Ved siste måling var vi på åttendeplass i næringsattraktivitet i det samiske området, og på 123. plass nasjonalt (*Kilde: Regional analyse samisk område 2019*).

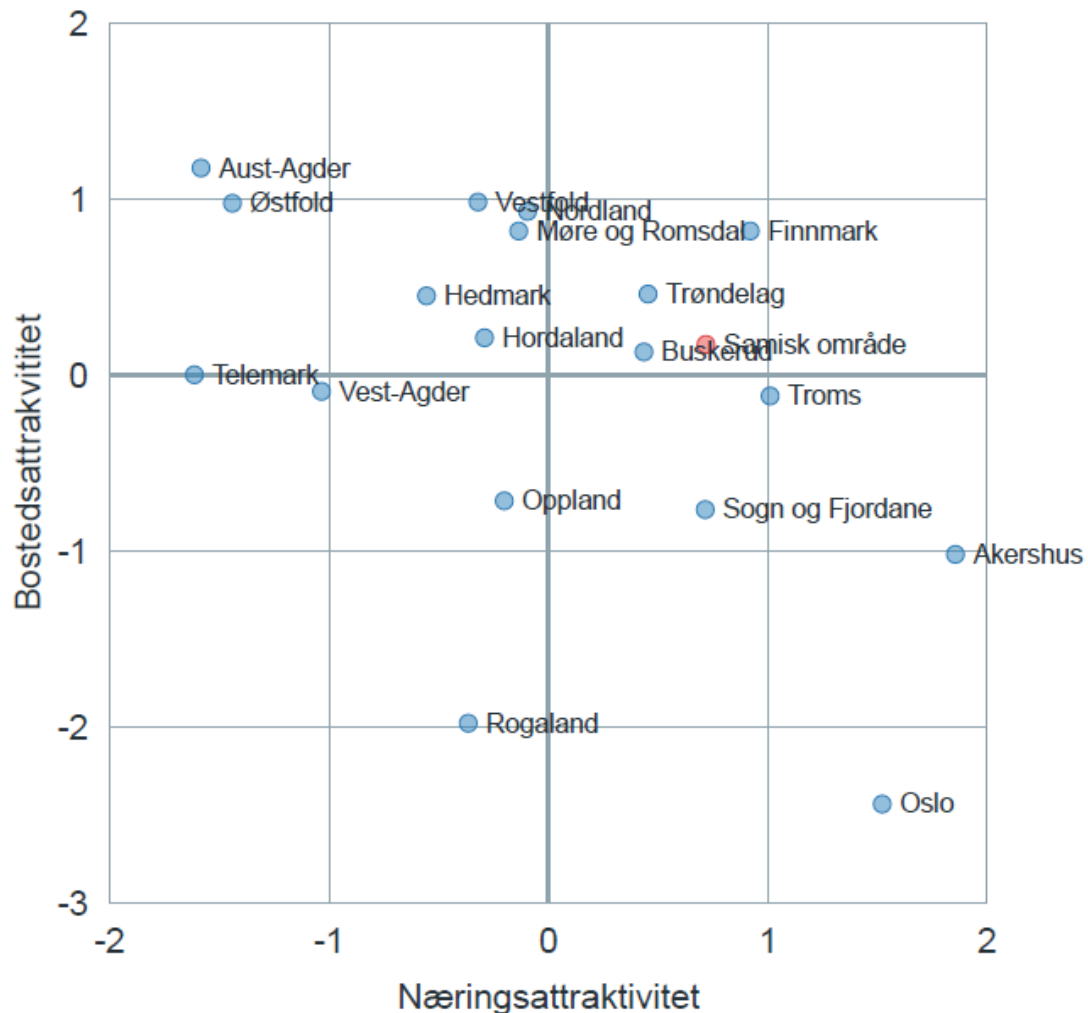
I 2017 var utpendlingen fra kommunen hele 35,8 %, mens innpendlingen var 18,5 %. Vi er avhengige av bedrifter i andre kommuner, for å holde egne innbyggere sysselsatt.

Pendlingen henger også sammen bostedsattraktiviteten, som er drøftet nedenfor.

Attraktivitet – bosetting og næring sett i sammenheng

Bostedsattraktivitet måler ekstra innflytting av personer i forhold til hva som er forventet, mens næringsattraktivitet måler ekstra arbeidsplassvekst i næringslivet utover det som er forventet.

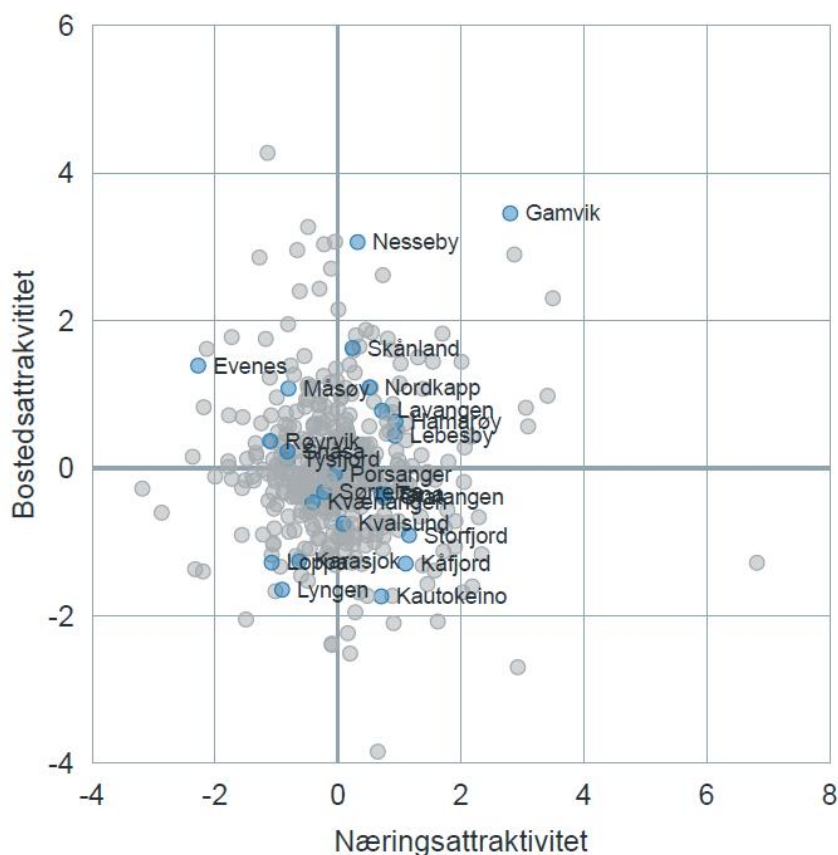
En helhetlig tilnærming til kommunens utvikling innebærer at vi i Unjárga / Nesseby må fokusere både på nærings- og bostedsattraktivitet. Det er ikke enten eller – det er både og.

Kilde: Telemarksforskning 2019

Figuren overfor er fra 2019 og oppsummerer fylkene og det samiske området i de ti siste årene. Utviklingen i de samiske områdene har vært positiv siden 2017. Spesielt næringsattraktiviteten har vært i bedring.

Figuren nedenfor viser både bosteds- og næringsattraktivitet for alle kommunene i det samiske området.

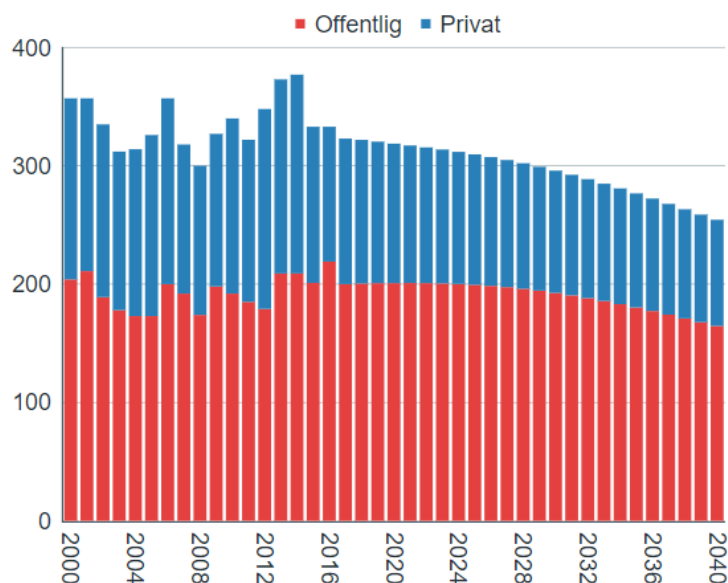
Kilde: Telemarksforskning 2019

Unjárga/Nesseby er plassert nest høyest på bostedsattraktivitet blant kommunene i det samiske området. Kun Gamvik kommune er bedre enn oss på bostedsattraktivitet. Vi har i flere år hevdet oss, også nasjonalt, innen bolyst og attraktivitet for bosetting. Det som er nytt er at vi har forbedret oss også innen næringsattraktivitet

Kontrasten mellom suksessen som bo-kommune og tidligere svake resultater innen næringsutvikling er veldig relevant for de folkevalgte veivalg med hensyn til planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel.

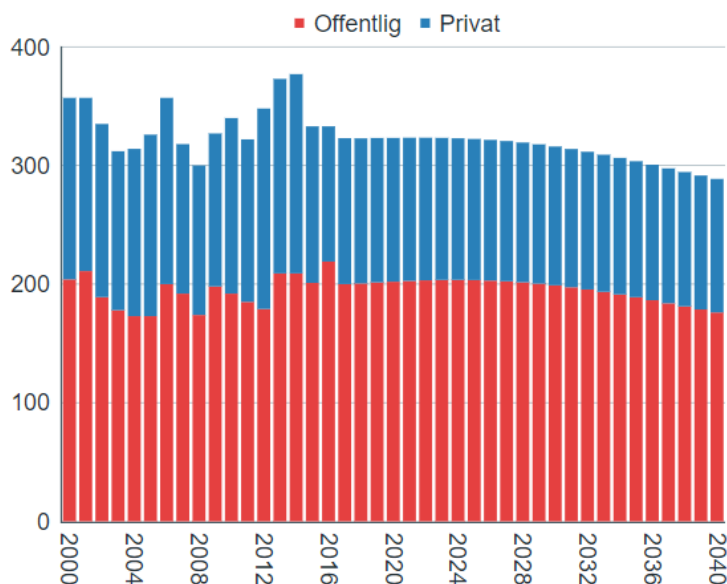
Framskriving av attraktivitet (arbeidsplassutvikling i offentlig og privat sektor)

Figurene nedenfor kommer fra Telemarksforskning og viser tre scenarier for arbeidsplassutviklingen i kommunen vår.

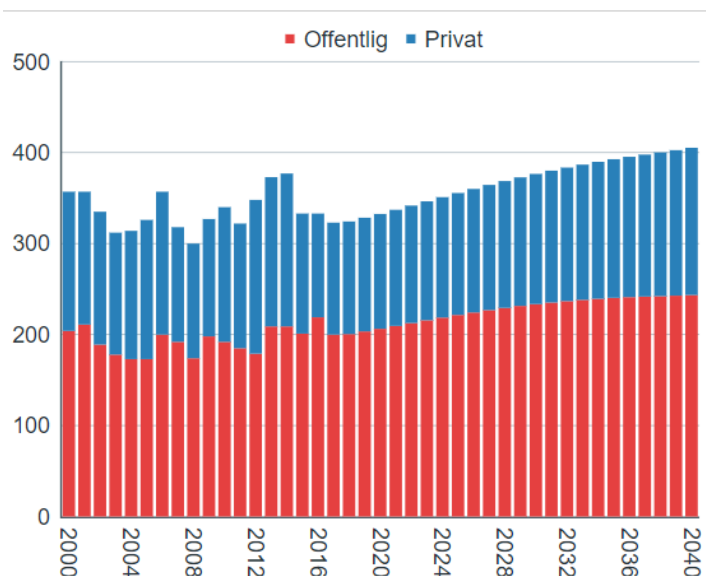
Det første er pessimistisk og viser lav nasjonal vekst og lav lokal attraktivitet.

Nedgangen i antall arbeidsplasser vil bli stor.

Det andre viser hovedalternativet for nasjonal vekst og middels lokal attraktivitet.

Det er fortsatt nedgang i antall arbeidsplasser.

Pga Covid-19 pandemien utelater vi å belyse høy nasjonal vekst. Vi viser heller lav nasjonal vekst i kombinasjon med Unjárga / Nessebys historiske, lokale attraktivitet (vi evner å videreføre attraktiviteten).

Effekten på framskrevet arbeidsplassutvikling er positiv og betydelig i dette scenariet.

Slike framskrivninger er forbundet med stor usikkerhet, noe Telemarksforskning er tydelige på. Det er ikke mulig å predikere arbeidsplassveksten i næringslivet særlig nøyaktig. Det er heller ikke mulig å framskrive hvordan offentlige arbeidsplasser og investeringer vil arte seg mange år fram i tid, i en omskiftelig verden. Figurene illustrerer likevel at vi bør jobbe både med den lokale attraktiviteten og med næringsutvikling i kommuneplanleggingen.

4.28 Kommunens organisasjon

Knut og damene skal lede politikken i Nesseby

Kommunens viktigste folkevalgte organ utenom Kommunestyret selv er Formannskapet. Alle andre lovpålagte utvalg er på plass og gjengitt på kommunens nettsted. Kommunestyret har god balanse i kjønn og alder. Etter valget 2019 består Formannskapet av fire kvinner, i tillegg til ordfører Knut Store.

Sagat høsten 2019. Fra venstre Hanne Iversen Noste, Anja P. Noste, Knut Store, Ingeborg J. Reisænen og Marit Kjerstad.

Administrasjonen ledes av administrasjonssjefen, som har fire underlagte virksomhetsledere samt økonomisjef. I tillegg inngår Isak Sabasenteret i kommunens organisasjon. Kommunen har egen næringskonsulent. I tillegg benyttes Sápmi næringshage for førstelinjetjenester.

4.29 Interkommunalt samarbeid

Nesseby baserer gjennomføring av 27 tjenestetyper på samarbeid. Vi er vertskap for fire av ordningene. Deatnu/Tana kommune er vår viktigste samarbeidskommune.

Nesseby: 25 registrerte samarbeidsordninger, vertskommune for 4 ordninger		
Nr	Navn samarbeidsordning	Kommuner
1	Felles skogbrukssjef Finnmark-Kvænangen	Alle kommuner i Finnmark og Kvænangen
2	110-Sentralen for Finnmark	Alle kommunene i Finnmark
3	IKA Finnmark IKS	Alle kommuner i Finnmark
4	Finnmark Friluftsråd	Alle kommuner i Finnmark unntatt Hasvik
5	Vest-Finnmark Kommunerevisjon IKS (VEFIK)	Hammerfest, Alta, Loppa, Hasvik, Måsøy, Nordkapp, Porsanger, Kautokeino, Karasjok, Båtsfjord, Nesseby, Tana, Vadsø, Sør-Varanger
6	Øst-Finnmark legevaktssentral	Sør Varanger, Vardø, Båtsfjord, Berlevåg, Gamvik, Tana, Nesseby, Porsanger, Lebesby, Måsøy, Hasvik, Loppa
7	Kontrollutvalgan IS	Vardø, Vadsø, Lebesby, Gamvik, Berlevåg, Tana, Nesseby, Båtsfjord, Sør-Varanger
8	Øst-Finnmark Regionråd	Vardø, Vadsø, Lebesby, Gamvik, Berlevåg, Tana, Nesseby, Båtsfjord, Sør-Varanger
9	Norasenteret IKS	Vardø, Vadsø, Lebesby, Gamvik, Tana, Nesseby, Båtsfjord, Sør-Varanger
10	IUA Øst-Finnmark	Berlevåg, Båtsfjord, Nesseby, Sør-Varanger, Tana, Vadsø, Vardø
11	RSK Øst-Finnmark	Båtsfjord, Berlevåg, Tana, Nesseby, Vadsø, Vardø, Sør-Varanger.
12	Varangerkraft AS	Sør-Varanger, Tana, Nesseby, Båtsfjord, Berlevåg, Vardø, Vadsø
13	Øst-Finnmark avfallsselskap ANS	Sør-Varanger, Tana, Nesseby, Båtsfjord, Berlevåg, Vardø, Utsjok (FIN).
14	Veterinærvaktoområde Tana og Vadsø	Tana, Vadsø, Vardø, Båtsfjord, Berlevåg, Nesseby
15	Indre Finnmark Investeringselskap AS	Tana, Karasjok, Porsanger, Nesseby
16	Sápmi Næringshage AS	Tana, Karasjok, Porsanger, Nesseby
17	Tana og Nesseby bibliotekbuss	Tana, Nesseby, Sør-Varanger
18	Tana og Varanger Museumsida	Tana, Nesseby, Sør-Varanger
19	IKT Nesseby-Tana	Tana, Nesseby
20	Felles barnevern Nesseby-Tana	Tana, Nesseby
21	Jordmortjeneste Nesseby-Tana	Tana, Nesseby
22	Landbruksamarbeid Tana-Nesseby	Tana, Nesseby
23	Oppmåling Tana-Nesseby	Tana, Nesseby
24	Tana og Nesseby legetjeneste	Tana, Nesseby
25	Arbeidsgiverkontroll Hammerfest-Nesseby	Hammerfest, Nesseby

Samarbeid nr 17 i tabellen om bibliotektenester omfatter også Utsjok (Finland).

I samarbeid nr 19 om barnevern er Nesseby vertskommune.

Et samarbeid om kystsoneplanlegging med Sør-Varanger, Vadsø, Vardø og Nesseby er i støpeskjeen (*kilde: Nesseby kommune*).

Interkommunalt samarbeid i Vestre Varanger mellom Berlevåg, Båtsfjord, Nesseby og Tana kommuner er under forberedelse. Samarbeidet skal styrke kommunene innen rollene som tjenesteproducent, samfunnsutvikler og myndighetsorgan.

Varanger-kommunene Vadsø, Nesseby, Berlevåg og Båtsfjord har iverksatt et felles prosjekt for samfunnsutvikling og næringsutvikling; «Varanger = Utvikling». Prosjektet er i oppstartsfasen og kan forventes bemannet fra høsten 2020 (*kilde: Nesseby kommune*).

5. Oppsummering av utviklingstrekk og utfordringer, samt strategiske valg for samfunnsutviklingen

Unjárga / Nesseby klarer seg godt som generalistkommune. Det skyldes i hovedsak at vi lykkes med bostedsattraktiviteten, interkommunalt samarbeid og ikke minst tjenestene våre. Innbyggernes alminnelige trivsel og oppslutning om kommunen er et rådende utviklingstrekk. Vi har evnet å holde folketallet på noenlunde samme nivå. Kunnskapsgrunnlaget viser at vi har potensial for befolkningsvekst også.

Kommunereformen avdekket at motivasjonen for å fortsette som selvstendig kommune er stor. En av årsakene til ønsket om fortsatt selvstendighet og uavhengighet er kommunens særegenheter innenfor samisk språk, kultur, næring, tradisjon og historie. Det unike i Nessebysamfunnet, mangfoldet i tre-stammersmøtet, kan bli krevende å videreutvikle innenfor rammen av en større kommune. Kommunens planverk skal være et verktøy for å styrke disse særegenhetene, og derigjennom kommunens egen bærekraft.

Regjeringens bebudede oppfølging av NOU 2016: 18 Hjertespråket vil, sammen med konklusjonene i forsoningskommisjonen når disse kommer, bli fulgt opp av kommunen i plansammenheng for samisk språk, kultur, tradisjon og næringer.

Planarbeidet i kommunen vår skal ta utgangspunkt i at det finnes såkalte *positive attributter* knyttet til det å bo på landsbygda (Utredninger om små kommuner, 2019 (KMD, Telemarksforskning). Om enn etterspurt av en liten del av befolkningen i Norge, så skal vi videreutvikle fortrinnene våre for å rekruttere nye innbyggere. Det gjør vi best gjennom å samhandle med og gjøre en god jobb for innbyggerne og bedriftene som holder til her i dag.

Kommunens innsats innen næringsutvikling har de siste tre-fire årene begynt å gi resultater. Utgangspunktet var dårlig og det tar lang tid å videreutvikle tilbudet til næringslivet. En stor andel av innbyggerne våre pendler til arbeid i andre kommuner. I tillegg; Covid-19 pandemien har påført næringslivet vårt et betydelig tilbakeslag. Det innebærer at planleggingen må sette næringsutvikling og sysselsetting høyt i planleggingen i inneværende periode. Vi skal se til erfaringer i rapporten Suksessrike distriktskommuner anno 2018 (Distriktsenteret/Telemarksforskning), samt andre relevante erfaringer i planprosessene. Arbeidet med kunnskapsgrunnlaget har avdekket at muligheter innen matproduksjon, på land og på sjøen, framstår som troverdige utviklingsretninger. Det samme gjelder landbruksbasert næringsutvikling og leverandører til matproduksjonsbedrifter.

Regjeringen ønsker levende lokalsamfunn i hele landet. I store deler av landet går det godt, og regjeringen vil at det skal være mulig å leve et godt liv, uansett hvor i Norge man bor. Det gode samfunnet bygges nedenfra, og vektlegger menneskers ulike tilhørighet og fellesskap.

**Levende lokalsamfunn
Distriktsmeldingen
Meld. 5 (2019-2020)**

Boligutviklingen i kommunen er ikke optimal. For å realisere en eventuell samfunnsvekst må vi framskaffe et bedre tilbud. Vi må gå kunnskapsbasert til verks og undersøke innbyggernes behov og etterspørsel grundigere mht type boliger, lokalisering osv. Vi tar hensyn til at en større andel innbyggere kommer til å nå veldig høy alder. Kommunens tilrettelegging for selvbyggere videreføres. Den framtidige boligpolitikken i kommunen må være helhetlig, men fortsatt ivareta boligsosiale hensyn på en betryggende måte.

Tjenestene våre er og skal fortsatt være et nøkkelement i planutviklingen. Vi skal styrke tjenestene på de områdene hvor behovene er størst. Kommunens planmessige satsing på barn og unge skal videreutvikles. Vi har gjort gode grep, blant annet med deltakelse i 0-24 år prosjektet i Finnmark. Grepene våre har allerede gitt ønsket effekt, men det er mye å gå på. En forsterket og helhetlig tilnærming til oppvekst vil være å bygge videre på forhold som vi allerede er gode på. Intensjonen er å gi barn og unge grunnlag for gode liv, men også å styrke samfunnets bærekraft ved at vi evner å holde på barnefamiliene. Og senere de unge selv. Vi arbeider med å styrke kunnskapsgrunnlaget for en planmessig videreutvikling av driften innen helse og omsorg. Det påbegynte arbeidet med kommunens folkehelseoversikt blir et særdeles viktig grunnlag for bedre planer innen alle sektorene. Samtlige nye planer skal hensynta behovet for universell utforming som et *gjennomgående perspektiv* for å forbedre hverdagen til personer med funksjonsnedsettelser.

Unjárgga gieldda / Nesseby kommune skal behandle klimaendringene, i første omgang gjennom drøftingene av FNs bærekraftsmål i planprogrammet for samfunnsdelen. Denne planprosessen vil avgjøre om klimautviklingen blir et *gjennomgående perspektiv* i samfunnsdelen, og fastsette mål og ambisjonsnivå for planarbeidet med klimaendringene.

Unjárga / Nesseby har et omfattende samarbeid med andre kommuner i Finnmark. Det har gjort det mulig å levere tjenester som det ellers ville vært krevende å rekruttere til, og finansiere. Vi er åpne for mer samarbeidet og vil følge opp flere nye muligheter.

Kommunen har under Covid-19 pandemien hatt stor fordel av å ha et oppdatert planverk innen samfunnssikkerhet og beredskap. Hendelser, ulykker kriser vil fortsette å komme til oss, og planverket må holdes i god stand.

Kommuneplanens samfunnsdel forventes å inneholde arealstrategier. Kunnskapsgrunnlaget avdekker en konsentrasjon av bosetting, aktiviteter og infrastruktur samt kulturminner og andre hensyn i et smalt belte nært Varangerfjorden. Nye utviklinger, i fjorden og på land, aktualiserer en rullering av arealplanverket. Vi må forberede oss på nye initiativer innen flere arealkrevende industrier som havbruk, landbasert oppdrett, vindkraft, mineral og reiseliv. Arealstrategiene må balanseres mot behovet for infrastruktur, primærnæringene, innbyggernes behov samt alminnelige risiki. Reindriften, som en identitetsbærende næring, skal være i en særstilling i disse utredningene. Klima, miljø og samfunnssikkerhet blir også viktige faktorer. Det er viktig å få avklart en eventuell forlengelse av 420kV linjen fra Skaidi til Varangerbotn snarest mulig. Varangerbotn skal utredes for fortsatt utvikling av boliger, infrastruktur, handel og kultur.

Kommunens økonomi er meget god, noe som gir et godt grunnlag for å innlede og gjennomføre utviklingsprosjekter.

6. Planoversikt

Tabellen viser dagens planverk med vurdering.

Kommuneplan	Vurdering
Kommuneplanens arealdel 2011-2021. Vedtatt 14. juni 2011.	Har strategier for samfunnsutviklingen. Planen utløper i 2021. Forarbeidene til en rullering utføres i 2020. Rulleringen gjennomføres i perioden 2021-2022.
Samisk språkplan for Nesseby kommune 2018-2021. Vedtatt 15. desember 2017	Språkplanen ble rullert i 2017 i samsvar med kommunal planstrategi for 2016-2019. Den har en egen tiltaksdel som strekker seg til og med 2022. Den samiske språkutviklingen avhenger mer av at tiltakene i planen faktisk gjennomføres enn at flere ressurser benyttes til planlegging. Planen ansees som tilstrekkelig for inneværende periode. Når forsoningskommisjonen er ferdig, bør planen vurderes.
Kommunedelplan for barn og unge	Politisk behandling forventes høsten 2020.
Helhetlig ROS Vedtatt 15. desember 2016. Revidert administrativt 2018.	Risiko- og sårbarhetsanalysen er oppdatert, men har merknader fra Fylkesmannen knyttet til seg. Analysen rulleres når Covid-19 pandemien er evaluert nasjonalt.
Beredskapsplan for Unjárgga giella / Nesseby kommune 2018	Beredskapsplanen er oppdatert og inneholder handlingsplaner. Planen bør rulleres når Covid-19 pandemien er evaluert nasjonalt.
Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø 2019-2022. Vedtatt 14. november 2019.	Planen er oppdatert og har handlingsdel. Ansees som tilstrekkelig for inneværende kommunestyreperiode.
Kommuneplan for idrett og fysiske aktiviteter 2017-2020. Vedtatt 15. desember 2016	Planen er oppdatert og behøver ikke rullering i inneværende periode med mindre nye anlegg skal søkers midler for.
Boligsosial handlingsplan 2016-2019	Planen er utgått. Se forslag til planutvikling nedenfor.
Plan for samisk språkutvikling i barnehage, grunnskole, SFO og kulturskole 2008 - 2012	Planen er utdatert og erstattet av Samisk språkplan.

Helhetlig plan for bosetting og integrering av flyktninger 2016 - 2019	Planen er utdatert. Erstattes av en ny kommunedelplan.
Rusmiddelpolitisk handlingsplan for Unjárgga gielda/Nesseby kommune 2016-2020	Planen nærmer seg utløpsdato og erstattes av en ny kommunedelplan, se neste punkt.
Trafikksikkerhetsplan 2016-2019	Utgått. Bør rulleres. Med bakgrunn i innspill fra Statens vegvesen legger kommunen opp til å se arealbruk og trafikale løsninger i sammenheng med trafikksikkerhet, folkehelse, universell utforming samt en bærekraft og miljøvennlig transportutvikling.
Detaljregulering av E6/E75 Varangerbotn kollektivknutepunkt, Varangerbotn og næringsområde	Datert desember 2016.
Kystsoneplan	Interkommunal planlegging er påbegynt, som et samarbeid med kommunene rundt Varangerfjorden.
Kartlegging og verdsetting av friluftsområder	2017

7. Prioriterte planbehov

7.1 Planstruktur

Tabellen inneholder kommunens målbilde for en ny planstruktur. Rekkefølgen i tabellen er prioritert for 2020-2023. Strukturen innebærer noen færre planer.

Plan	Handling og informasjon om tema
Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2032	Vedtak om planlegging er gjort i forrige planstrategi. Planarbeidet forventes avsluttet ved årsskiftet 2020/2021. Den nye samfunnsdelen skal dekke behovet for strategisk næringsplan til 2024, sammen med det interkommunale næringsprosjektet Varanger = Utvikling.
Kommuneplanens arealdel 2022 - 2033	Forarbeidene til rullering utføres i 2020. Arealstrategier kommer i samfunnsdelen (se punkt om prioriterte planbehov). Rulleringen gjennomføres i 2021-2022.
Kommunedelplan for helse, omsorg, sosiale forhold samt boligpolitikk.	Folkehelseoversikt og boligundersøkelse gjennomføres. Erstatte tidligere planer om flyktninger (innvandrere), ruspolitikk samt boligpolitikk. Universell utforming blir eget tema i planen. Ivaretar helsemessig og sosial beredskap, samt smittevern. Habilitering og rehabilitering.
Kommunedelplan for barn og unge	Politisk behandling forventes høsten 2020.
Kommunedelplan for sjøsamisk språk, kulturminner og tradisjon	Etter at forsoningskommisjonen har levert sin rapport, skal språkplanen videreutvikles til en kommunedelplan som behandler alle samiske og kvenske forhold, samt kulturminner og kulturmiljøer på en helhetlig måte.
Kommunedelplan for sikkerhet og beredskap	Helhetlig ROS og beredskapsplan med handlingsplan Kommunalt kriseteam Kommunal sikkerhet (data, HMS osv). Trafikksikkerhet Akutt forurensning og kystnært oljevern
Kommunedelplan for naturmangfold, -ressurser, klima og miljø	Naturmangfold og vern av arter, landskap og vassdrag mv. Energioptimalisering og fornybar energi Klima og klimatilpasning Vannforvaltning Avfall og kommunale vegger
Kommunedelplan for idrett, friluftsliv og kultur	Plan for friluftslivets ferdselsårer Idrett, kultur og friluftsliv Kunst og kultur

7.2 Tidstabell med planoppgaver fordelt på halvår

Tabellen nedenfor tar hensyn til planbehovet og kommunens plankapasitet. Gult markerer selve planperioden, inkludert nødvendig forarbeid som kartlegging.

Plan	2/20	1/21	2/21	1/22	2/22	1/23	2/23	1/24
Kommuneplanens samfunnsdel								
Kommuneplanens arealdel								
Kommunedelplan (KDP) for barn og unge								
KDP for helse, omsorg, sosiale forhold samt boligpolitikk								
KDP for sjøsamisk språk, kulturminner og tradisjon								
KDP for sikkerhet og beredskap								
KDP for naturmangfold, -ressurser, klima og miljø								
KDP for idrett, friluftsliv og kultur								
Planstrategi 2024 - 2027								

7.3 Planarkiv og standardisert format

Kommunens planverk skal i inneværende kommunestyreperiode samles i ett elektronisk planarkiv som skiller mellom vedtatte planer og planer under utarbeidelse. Vedtatte planer skal ha et standardisert utseende (dokument- og bildemal) med dato samt vedtaksreferanse. Den nye samfunnsdelen blir mal for framtidige planer.

7.4 Kommune-lovens § 25 om kommunedirektørens internkontroll

Dette nye lovpålegget omtales her fordi en ny internkontroll forventes levert i inneværende kommunestyret. Arbeidet vil påvirke administrasjonens kapasitet til å drive planarbeid.

Internkontrollen er en del av kommunens egenkontroll i samsvar med den nye kommune-lovens syvende del, men avgrenset til administrasjonens virkeområde.

7.5 Forskrifter

For Unjárga / Nessebys vedkommende er følgende forskrifter av særskilt interesse:

- Forskrift om adgang til jakt etter elg, Vadsø, Kautokeino, Kvalsund, Porsanger, Karasjok, Lebesby, Tana, Nesseby, Sør-Varanger og Berlevåg kommuner, Finnmark.
- Forskrift om verneplan for Varangerhalvøya. Vedlegg 1. Vern av Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci, Båtsfjord, Unjárga/Nesseby, Vadsø og Vardø kommuner, Finnmark.
- Forskrift om snøscooterløyper, Unjárgga gielda/Nesseby kommune, Finnmark.
- Forskrift om bruk av motorkjøretøy på barmark langs traktorveger i Unjárgga gielda/Nesseby kommune, Finnmark.
- Forskrift om åpnings- og skjenketider, Unjárgga/Nesseby kommune, Finnmark.
- Forskrift om vern av Nesseby naturreservat i Unjárgga, Nesseby kommune, Finnmark.
- Forskrift om fredning for Brannsletta landskapsvernområde, Nesseby og Sør-Varanger kommuner, Finnmark.
- Forskrift om vedtekt til § 7 i brannloven, Nesseby kommune, Finnmark.
- Forskrift om fredning av en forekomst av «eokambrisk» morenekoglomerat, Nesseby kommune, Finnmark.
- Forskrift om politivedtekt, Nesseby kommune, Finnmark

De fleste av forskriftene er fastsatt eller stadfestet av høyere myndigheter.

Kilde: Lovdata.

8. Medvirkning i planlegging

Medvirkning i planleggingen er regulert i plan- og bygningsloven. Nesseby kommune ønsker i tillegg å legge følgende til grunn:

- De politiske rådene for barn og unge, eldre og personer med funksjonsnedsettelse skal i størst mulig grad gis anledning til å behandle kommuneplan, kommunedelplaner etc.
- Det skal tas hensyn til reindriftsutøvernes og fiskernes sesonger ved at de får romslig med tid til å uttale seg.
- Næringslivet, frivillige organisasjoner og unge voksne er viktige høringsparter.
- Kommunens utstrakte interkommunale samarbeid vil i enkeltsaker gjøre det både logisk og nødvendig å involvere andre kommuner i utviklingen av planverk. Samarbeid innebærer også at vi må bidra i planutviklinger som andre kommuner leder.

Planprogrammene til de enkelte planene skal skissere medvirkningen.

Vedlegg A – Utdyping av lovgrunnlaget

Lov om planlegging og byggesaksbehandling

§ 1-1. Lovens formål

Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner.

Planlegging etter loven skal bidra til å samordne statlige, regionale og kommunale oppgaver og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser.

Byggesaksbehandling etter loven skal sikre at tiltak blir i samsvar med lov, forskrift og planvedtak. Det enkelte tiltak skal utføres forsvarlig.

Planlegging og vedtak skal sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning for alle berørte interesser og myndigheter. Det skal legges vekt på langsiktige løsninger, og konsekvenser for miljø og samfunn skal beskrives.

Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak. Det samme gjelder hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og estetisk utforming av omgivelsene.

§ 10-1. Kommunal planstrategi

Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Kommunen skal i arbeidet med kommunal planstrategi innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner. Kommunen bør også legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Utarbeiding og behandling av kommunal planstrategi kan slås sammen med og være del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen, jf. kapittel 11.

Vedlegg B – Utvalgte nasjonale og regionale referansedokumenter

Lover og forskrifter

- Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)
- Lov om folkehelsearbeid samt Forskrift om oversikt over folkehelsearbeidet
- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)
- Lov om helsemessig og sosial beredskap (helseberedskapsloven)
- Lov om vern mot smittsomme sykdommer [smittevernloven]
- Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven)
- Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (Sivilbeskyttelsesloven), samt tilhørende Forskrift om kommunal beredskapsplikt
- Reindriftsloven, Grunnloven og internasjonale konvensjoner (reindrift og samisk kultur)
- Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)
- Lov om kulturminner (kulturminneloven)
- Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere
- Lov om barnehager (barnehageloven)
- Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)
- Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)
- Lov om havner og farvann (havne- og farvannsloven)
- Lov om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven)
- Forskrift om rammer for vannforvaltningen
- Forskrift om oversikt over folkehelsearbeidet
- Forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator

Planretningslinjer og andre føringer:

- Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (mai 2019)
- Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning, samt tilhørende veileder.
- Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen
- Statlig planretningslinje for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging
- Leve hele livet - en kvalitetsreform for eldre (St. Meld. 15 (2017-2018))
- Natur for livet - Norsk handlingsplan for naturmangfold (St. Meld. 14 (2015-2016))
- Samhandlingsreformen (St. Meld. 47 (2008-2009))
- Klimatilpasning i Norge – (Meld. St. 33 (2012–2013))
- Folkehelsemeldingen – Gode liv i et trygt samfunn (St. Meld. 19 (2018-2019))
- Nasjonal kompetansepolitisk strategi 2017-2021
- Nasjonal strategi for boligsosialt arbeid (2014–2020)
- Kulturens kraft – Kulturpolitikk for fremtida (Meld. St. 8 (2018-2019))
- Distriktsmeldingene Bærekraftige byer og sterke distrikt, Meld. St. 18 (2016-2017) og Levende lokalsamfunn, Meld. St. 5 (2019-2020)
- Bolig for velferd – Nasjonal strategi for boligsosialt arbeid (2014–2020), Departementene
- NOU 2016: 18 Hjertespråket - Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk
- Opplev Norge – unikt og eventyrlig, Meld. St. 19 (2016 – 2017).

Regionale føringer (foreløpig liste):

- Mineralstrategi for Nord-Norge 2019
- Regional vindkraftplan for Finnmark 2013-2025
- Klimaprofil Finnmark (DNMI, NVE m fl) (www.klimaservicesenter.no).
- Regional plan for kompetanse i Finnmark 2016-2028
- Regional plan for kulturminner og kulturmiljø i Finnmark 2017-2027
- Regional transportplan for Finnmark 2018-2028
- Regionalt næringsprogram for landbruket i Troms og Finnmark 2019-2022
- Regionale planer for vannregion (flere) se www.tffk.no/tjenester/plan-og-horinger

Relevante veiledere:

- T-1494 Kommunal planstrategi
- T-1492 Kommuneplanprosessen, Miljøverndepartementet
- T-1491 Kommuneplanens arealdel, Miljøverndepartementet
- H-2302 B Medvirkning i planlegging, Kommunal- og moderniseringsdepartementet
- Sametingets planveileder, Sametinget
- Plan for friluftslivet ferdselsårer, M-1292 Miljødirektoratet
- IS-2110 God oversikt – en forutsetning for god folkehelse
- Nasjonale føringer for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene (2019), Klima og miljødepartementet
- Klimahjelpen, DSB
- Klimaprofil Finnmark – Et kunnskapsgrunnlag for klimatilpasning (2017), Norsk klimaservicesenter (DNMI, NVE, NORCE, Bjerknes Centre for Climate Research).
- Lokal tilpasning til et klima i endring (2011). KS.